2024

ბაწარა - ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმა

მომზადებულია შპს „ჯეონეიჩარ კორპორაცია“-ს მიერ
7/24/2024

ბაწარა - ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმა

დამკვეთი: *სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“*

ფინანსური მხარდაჭერა: *შვედეთის მთავრობა;*

შემსრულებელი: *შპს „ჯეონეიჩარ კორპორაცია“*

პროექტი: *„გადავარჩინოთ ბუნება - საქართველო“*

თბილისი, 2024

ტერმინთა განმარტება

ადმინისტრაცია - ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია

სააგენტო - სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“

სამინისტრო - გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

კოდექსი - ნარჩენების მართვის კოდექსი

ნარჩენების მართვა - დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების შეგროვება, დროებითი შენახვა, წინასწარი დამუშავება, ტრანსპორტირება, აღდგენა და განთავსება

ნარჩენების გამოტანა - ნარჩენების გამოტანა დაცული ტერიტორიების საზღვრებიდან შეგროვების უბანზე, მუნიციპალურ კონტეინერებში ან საბოლოო დამშავების ადგილებზე

ნარჩენების დამუშავება – ნარჩენების აღდგენა ან განთავსება

ნარჩენების აღდგენა – კოდექსის I დანართით გათვალისწინებული ოპერაციები

ნარჩენების განთავსება – კოდექსის II დანართით გათვალისწინებული ოპერაციები

ნარჩენების ტრანსპორტირება – ნარჩენების გადატანა შეგროვების ადგილებიდან დამუშავების უბნებამდე

კონტრაქტორი – ტენდერის გზით გამოვლენილი კომპანია, რომელიც აწარმოებს რაიმე სახის განახლების ან სარეაბილიტაციო სამუშაოებს დაცული ტერიტორიების ფარგლებში. ან კომპანია, რომელიც უზრუნველყოფს ნარჩენების ტრანსპორტირება-განთავსებას

ინვესტორი – კომპანია, რომელიც გეგმავს დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ეკოტურისტული სერვისების განვითარებას

მოიჯარე – კომპანია, რომელიც უზრუნველყოფს დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ეკოტურისტული სერვისების ოპერირებას

სარჩევი

1 შესავალი 4

2 ბაწარა - ბაბანეურის დაცული ტერიტორიები 5

3 დაინტერესებული მხარეები და მათთან კომუნიკაცია 6

4 ნარჩენების მართვის გეგმის მიზანი და ამოცანები 11

5 ინსტიტუციონალური და სამართლებრივი ბაზა 11

6 არსებული სიტუაციის ანალიზი 12

6.1 ნარჩენების წარმოქმნის წყაროები და შემადგენლობა 12

6.2 ნარჩენების წარმოქმნა სეზონურ ჭრილში 15

6.3 ნარჩენების მართვის მოქმედი პრაქტიკა 15

6.3.1 კომპეტენციები ნარჩენების მართვის პროცესში 15

6.3.2 დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის ინფრასტრუქტურა და აღჭურვილობა 16

6.3.3 ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებელი პირები 17

6.3.4 კონტრაქტორები ნარჩენების მართვის სფეროში 17

6.3.5 ნარჩენების შეგროვების და მართვის მოქმედი პრაქტიკა 17

6.4 არსებული პრობლემები და გამოწვევები 21

6.4.1 ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციები 21

7 საპროგნოზო მაჩვენებლები 25

7.1 მომსახურე პერსონალის ზრდის პროგნოზი 25

7.2 ტურისტული ნაკადების ზრდის პროგნოზი 25

7.3 ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურის და ატრაქციების განვითარების პერსპექტივები 25

7.4 ნარჩენების საპროგნოზი მაჩვენებლები 26

8 ნარჩენების მართვის ალტერნატივების ანალიზი 28

8.1 ნარჩენების შემცირების ალტერნატივები 28

8.2 ნარჩენების შეგროვების და გამოტანის ალტერნატივები 28

8.3 ნარჩენების წინასწარი დამუშავების ალტერნატივები 29

8.4 ნარჩენების აღდგენის ალტერნატივები 30

8.5 ნარჩენების დროებითი შენახვის ალტერნატივები 30

8.6 ნარჩენების ტრანსპორტირების ალტერნატივები 31

9 ნარჩენების მართვის დაგეგმვა 32

9.1 ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ღონისძიებები 32

9.2 ნარჩენების შეგროვება და სეპარირების მეთოდები 32

9.2.1 მოთხოვნები ნარჩენების შეგროვების და გამოტანის პროცესში 33

9.3 ნარჩენების ტრანსპორტირების პირობები 34

9.4 ნარჩენების საბოლოო განთავსება ან აღდგენა 34

9.5 მოთხოვნები კონტეინერების შერჩევასა და განთავსებასთან დაკავშირებით 38

9.6 საინფორმაციო ნიშნები 39

9.7 კომპოსტირება 42

9.8 ეკოგანათლება და ცნობიერების ამაღლების პროგრამები 42

9.9 მუნიციპალიტეტებთან თანამშრომლობა ნარჩენების მართვის პროცესში 43

9.10 ადამიანური და ტექნიკური რესურსი 44

10 ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმა 46

11 ნარჩენების მართვის სისტემის მონიტორინგი და ანგარიშგება 53

12 ძირითადი რეკომენდაციები 53

13 დანართები 55

1 შესავალი

წინამდებარე დოკუმენტი წარმოადგენს ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების (ბაწარის სახელმწიფო ნაკრძალი, ბაბანეურის სახელმწიფო ნაკრძალი და ილტოს აღკვეთილი) ნარჩენების მართვის გეგმას. დოკუმენტი შემუშავებულია პროექტის „გადავარჩინოთ ბუნება - საქართველო“ ფარგლებში. აღნიშნული პროექტის განმახორციელებელ ორგანოს წარმოადგენს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო და მისი მმართველობის სფეროში მოქმედი სხვადასხვა საჯარო სამართლის იურიდიული პირები, მათ შორის, სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“. პროექტი ხორციელდება შვედეთის მთავრობის დაფინანსებით.

პროექტის მიზანია დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმების, გენერალური გეგმების, წყლის რესურსების მართვის გეგმების და ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავება, განახლება და დახვეწა, აღნიშნული დაცული ტერიტორიების მიმდებარე თემებში მცხოვრები მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება.

სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტოსთვის“, როგორც ქვეყნის მასშტაბით არსებული დაცული ტერიტორიების მართვაზე პასუხისმგებელი უწყებისათვის, მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს დაცულ ტერიტორიებზე წარმოქმნილი ნარჩენების მართვა. დაცული ტერიტორიების ფარგლებში არსებული ბიომრაფალფეროვნების, ნიადაგისა და ბუნებრივი რესურსების დაცვისა და შენარჩუნებისთვის მნიშვნელოვანია ნარჩენების მდგრადი მართვის ინტეგრირებული და ეფექტიანი სისტემის დანერგვა.

წინამდებარე ნარჩენების მართვის გეგმა შემუშავებულია საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 1 აპრილის N160 დადგენილებით დამტკიცებული ნარჩენების მართვის 2022 – 2026 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმით განსაზღვრული 2.1.2 აქტივობის შესრულების მიზნით, რაც გულისხმობს 2024 IV კვარტლამდე დონორთა დახმარებით საქართველოს დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავებას.

გეგმა შემუშავებულია საქართველოს კანონის - „ნარჩენების მართვის კოდექსით“ მოთხოვნილი ნარჩენების მართვის პრინციპების და ვალდებულებების გათვალისწინებით. კოდექსის მიხედვით ნარჩენების მართვა უნდა განხორციელდეს გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობისათვის საფრთხის შექმნის გარეშე, კერძოდ, ისე, რომ ნარჩენების მართვამ:

- საფრთხე არ შეუქმნას წყალს, ჰაერს, ნიადაგს, ფლორას და ფაუნას;
- არ გამოიწვიოს ზიანი ხმაურითა და სუნით;
- არ მოახდინოს უარყოფითი გავლენა ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე, განსაკუთრებით – დაცულ ტერიტორიებზე და კულტურულ მემკვიდრეობაზე.

წინამდებარე დოკუმენტი, ასევე, ითვალისწინებს საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 1 აპრილის N160 დადგენილებით დამტკიცებული „საქართველოს ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიით“ განსაზღვრულ მიმართულებებს სხვადასხვა ტიპის ნარჩენების მართვის შესაძლებლობებთან დაკავშირებით.

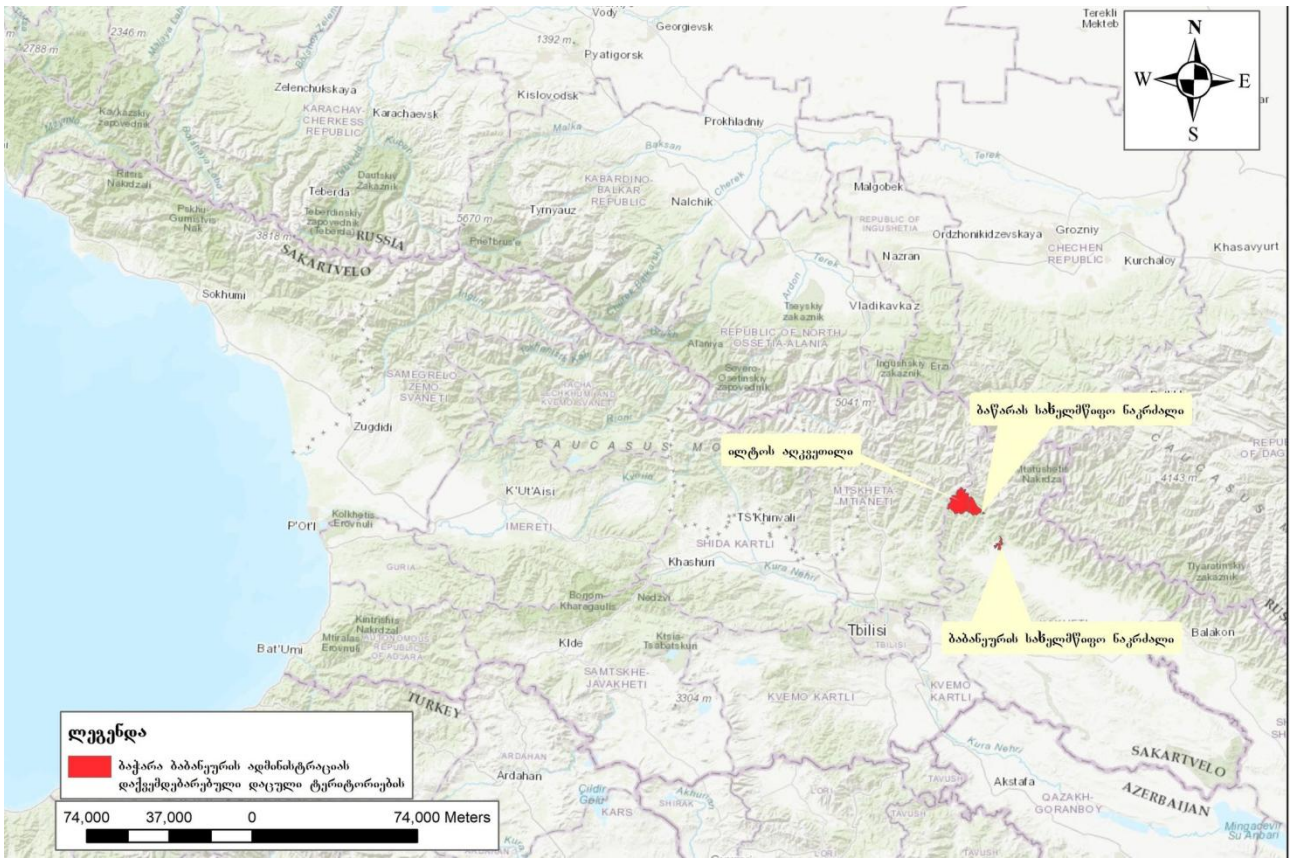
2 ბაწარა - ბაბანეურის დაცული ტერიტორიები

ბაწარა - ბაბანეურის დაცული ტერიტორიები მდებარეობს კახეთში, ახმეტის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე. იგი 2003 წელს შეიქმნა და ბაწარისა და ბაბანეურის ნაკრძალებს და ილტოს აღკვეთილს მოიცავს.

ბაწარას ნაკრძალი (3036 ჰა) პანკისის ხეობაში, კერძოდ, მდინარე ალაზნის მარჯვენა შენაკადის, მდინარე ბაწარას ხეობაში ზღ. დ. 700-2,000 მ-ზე მდებარეობს. ბაბანეურის ნაკრძალი (834 ჰა), აღმოსავლეთ კავკასიონის მთისწინეთზე, სოფლების ქვემო ალვანის, ბაბანეურისა და ლალისყურის სიახლოვეს ზღ. დ. 380-1,100 მ-ის სიმაღლეზეა განლაგებული. ილტოს აღკვეთილი (7591 ჰა) მდინარე ილტოს ხეობის სათავე ნაწილს მოიცავს და ზღ. დ. 900-2000 მ-ის სიმაღლეზე მდებარეობს. ის აღმოსავლეთით ბაწარის ნაკრძალს ესაზღვრება. დაცული ტერიტორიების ჯამური ფართობია 11 461 ჰა.

ბაწარა - ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების მდებარეობა ნაჩვენებია ნახაზზე 2.1.

ნახაზი 2.1. ბაწარა - ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადგილმდებარეობა

ბაწარა-ბაბანეურის შექმნის მიზანი - ამ ტერიტორიაზე ბაწარას ხეობის შუა ნაწილში მესამეული პერიოდის დენდროფლორის რელიქტის, უთხოვრის ტყის თითქმის 270 ჰა-იანი შემორჩენილი კორომების დაცვა. უთხოვრის ასეთი დიდი ზომის კორომებს მსოფლიოში ანალოგი არ აქვს. ბაბანეურის ნაკრძალი შეიქმნა, საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი ძელქვის თითქმის 240 ჰექტრიანი კორომების დაცვის მიზნით. ილტოს ხეობა შეიქმნა აქ არსებული ტყის ძვირფასი ჯიშების და ამ ტყეებისთვის დამახასიათებელი ფაუნის დაცვა და აღდგენისთვის.

<u>აწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების საერთაშორისო აღიარება:</u>

- ზურმუხტის ეკოლოგიური ქსელის წევრი საიტი.

განსახილველი დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია მდებარეობს ქ. ახმეტაში, ჭავჭავაძის ქ. 105-ში. ნაგებობა წარმოადგენს ძველი პოლიციის შენობას. არსებული შენობა არ არის კეთილმოწყობილი, არ არის ვიზიტირთა ცენტრი. ადმინისტრაცია ამ შენობაში დროებით იყო

განთავსებული, 2019 წელს უნდა დაწყებულიყო ახალი, მათთვის განკუთვნილი ნაგებობის მშენებლობა, მაგრამ COVID პანდემიის გამო პროექტი გადაიდო.

არსებული ეკოტურისტული ბილიკები:

- ბაბანეურის ნაკრძალის ეკოსაგანმანათლებლო ბილიკი - საფეხმავლო, მარტივი, 18 კმ სიგრძის. ბილიკი იწყება სოფ. ბაბანეურში რეინჯერთა სადგურის მიმდებარედ. აქვე მოწყობილია რეინჯერთა თავშესაფარი, საპიკნიკე სივრცე ცეცხლის დასანთებით და ორი საპირპარეშო. ბილიკის გაყოლებაზე არის მოწყობილი 4 გადასახედი. ბილიკი მიუყვება რცხილნარით დაფარულ ტყეს, ზ.დ.-დან 430-დან 540 მ-მდე და გრძელდება ბაბანეურის მარანის მიმართულებით. საწყისი წერტილიდან 3,5 კმ-ში უერთდება ბაბანეური-არგოხის დამაკავშირებელ ბილიკს (N1), საიდანაც შესაძლებელია გადასვლა წმ. მარინეს ეკლესიის წრიულ 3 კმ-იან მარშრუტზე (N4), ასევე სოფ. ბაბანეური - სოფ. არგოხის დამაკავშირებელი ბილიკით (N1) ჩასვლა სოფ. არგოხში, ან N2 ბილიკით არქიტექტურული ძეგლის „თამარ მეფის ნატახტრის“ გავლით ჩასვლა ისევ სოფ. ბაბანეურში.
- ბაწარას ნაკრძალი - 6 კმ სიგრძის ბილიკი, საიდანაც 1,5 კმ მონაკვეთი მოწყობილია. ტერიტორიაზე ერთი შესასვლელია რეინჯერთა სადგურის ეზოდან.
- ილტოს აღკვეთილი - ტერიტორიაზე ერთი შესასვლელია რეინჯერთა სადგურის ეზოდან. რენჯერთა ეზოში დგას ხის კოტეჯი და 2 ცალი ვაგონი, მოწყობილია ერთი საპიკნიკე

ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია მთელი წლის განმავლობაში იღებს ვიზიტორებს. თუმცა ტურისტულად აქტიური სეზონი მაისიდან - ოქტომბრამდეა.

3 დაინტერესებული მხარეები და მათთან კომუნიკაცია

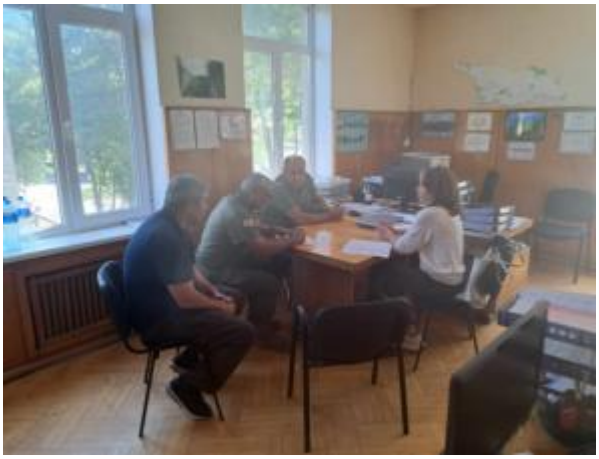
წინამდებარე ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების პროცესში იდენტიფიცირებულია შემდეგი დაინტერესებული მხარეები:

- სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“;
- ბაწარა- ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია;
- ახმეტის მუნიციპალიტეტის მერია;
- გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის დეპარტამენტი;
- გარემოს ზედამხედველობის სამსახური;
- ვიზიტორები;
- ტურისტული კომპანიები;
- სახიფათო ნარჩენების მართვაზე ნებართვის მქონე კომპანიები;
- ნარჩენების გადამამუშავებელი კომპოანიები;
- დაცული ტერიტორიის საზღვრებთან მიმდებარე დასახლებების მოსახლეობა;
- ადგილობრივი ბიზნესის წარმომადგენლები;
- არასამთავრობო სექტორი.

წინამდებარე დოკუმენტის შემუშავების პროცესში მომზადდა დაინტერესებულ მხარეთა ჩართულობის გეგმა. აღნიშნული გეგმის მიხედვით უზრუნველყოფილი იქნება დაინტერესებულ მხარეთა ჩართულობა დოკუმენტის შემუშავების სხვადასხვა ეტაპზე. წინამდებარე ნარჩენების მართვის გეგმის საჯარო განხილვის პროცესში გათვალისწინებული იქნება დაინტერესებული მხარეების მოსაზრებები. მათი შენიშვნები და წინადადებები ასახული იქნება დოკუმენტის საბოლოო ვერსიაში. დოკუმენტის შემუშავების პროცესში დაინტერესებულ მხარეთა ჩართულობის პროცესი ნაჩვენებია ცხრილში 3.1.

დოკუმენტის მომზადების საწყის ეტაპზე შეხვედრები გაიმართა ადმინისტრაციასთან და განხორციელდა საველე გასვლები. მოგროვდა ინფორმაცია ნარჩენების ნართვის არსებული პრაქტიკის, ნარჩენებით დაბინძურების მხრივ მაღალი რისკის მქონე ლოკაციების შესახებ. ადმინისტრაციისგან მიღებული იქნა ინფორმაცია არსებული გამოწვევების შესახებ. საწყის ეტაპზე ადმინისტრაციასთან შეხვედრების ამსახველი სურათები მოცემულია ქვემოთ.

სურათები 3.1. დოკუმენტის მომზადების საწყის ეტაპზე შეხვედრები დაცული ტერიტორიების თანამშრომლებთან

2024 წლის 13 ივნისს სამუშაო შეხვედრა გაიმართა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის დეპარტამენტის თანამშრომლებთან. შეხვედრას ასევე ესწრებოდა სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“-ს და დოკუმენტის შემმუშავებელი კომპანიის წარმომადგენლები. შეხვედრის პროცესში გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის დეპარტამენტის თანამშრომლების მხრიდან დოკუმენტის სტრუქტურასა და შინაარსთან დაკავშირებით გამოითქვა გარკვეული შენიშვნები. შენიშვნების შინაარსი და მათი პასუხები ასახულია დანართში 1 წარმოდგენილ შენიშვნებზე რეაგირების ერთიან ცხრილში.

2024 წლის 23 სექტემბერს, გაიმართა ონლაინ სამუშაო შეხვედრა დოკუმენტის განხილვის, მასთან დაკავშირებული შენიშვნების და წინადადებების მიღების მიზნით. დაინტერესებულ მხარეებს შეხვედრის შესახებ ინფორმაცია მიეწოდათ წინასწარ. შეხვედრის დროს დამსწრე საზოგადოების მხრიდან დოკუმენტთან დაკავშირებით გამოთქმული იქნა შენიშვნები და წინადადებები, რაც ასახული იქნა წინამდებარე დოკუმენტის საბოლოო ვერსიაში. შეხვედრის ოქმი წარმოდგენილია დანართში 1.

ცხრილი 3.1. დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმა

N	სახელი და გვარი	საკონტაქტო ინფორმაცია	დაინტერესებული მხარე	ინტერესის და გავლენის სფერო	ჩართულობის მიზანი/სტრატეგია	დაინტერესებულ მხარეებთან კომუნიკაციის დრო და სიხშირე	პასუხისმგებელი პირი პროექტის განმახორციელებელი ორგანოდან
1	ნატო სულთანიშვილი	ტელ: 595999908 ელ. ფოსტა: sultanishvilinato@gmail.com	სსიფ "დაცული ტერიტორიების სააგენტო"-ს დაგეგმვისა და განვითარების სამსახურის უფროსი	პირდაპირი ინტერესი ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციაში ნარჩენების მართვის მაღალი სტანდარტის პრინციპების დანერგვა	დოკუმენტის დაცული ტერიტორიების საკონსერვაციო პრინციპებთან შესაბამისობის კონტროლი	დოკუმენტის შემუშავების ყველა ეტაპზე	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
2	გიორგი სიმონიშვილი	ტელ.: 595 50 80 55 ელ.ფოსტა: g.simonishvili33@gmail.com	ბაწარა-ბაბანეურის ადმინისტრაციის დირექტორი	პირდაპირი ინტერესი ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციაში ნარჩენების მართვის მაღალი სტანდარტის პრინციპების დანერგვა; ნარჩენების მართვის კონტროლი და გაუმჯობესება; საკუთარი რესურსების ეფექტიანი	დოკუმენტის დაცული ტერიტორიების საკონსერვაციო პრინციპებთან შესაბამისობის კონტროლი	დოკუმენტის შემუშავების ყველა ეტაპზე	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო

				გამოყენება			
3	**თინათინ შათირიშვილი**	591 057 972 tinikoshatirishvili@gmail.com	ახმეტის მუნიციპალიტეტის მერიის იურიდიული სამსახურის ხელმძღვანელი	ახმეტის მუნიციპალიტეტის ნარჩენების ეფექტიანი მართვა	დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ მუნიციპალური ნარჩენების ნაკადების ეფექტიანი მართვა	საჯარო განხილვა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
4	**გიგა კულალაღაშვილი**	599 369 886 gigak013013@gmail.com	ახმეტის მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის სამსახური“-ს ხელმძღვანელი	ახმეტის მუნიციპალიტეტის ნარჩენების ეფექტიანი მართვა	დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ მუნიციპალური ნარჩენების ნაკადების ეფექტიანი მართვა	სამუშაო შეხვედრები; საჯარო განხილვა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
5	**ოთარ მუთოშვილი** - ახმეტის მუნიციპალიტეტის სოფ.ჯოყოლოს (პანკისის ხეობა) ადმინისტრაციული ერთეულის წარმომადგენელი მერიაში.	599 857 903 Otarmutoshvili@gmail.com	დაცული ტერიტორიის საზღვრებთან მიმდებარე დასახლებების მოსახლეობა (სოფლების რწმუნებულები)	ადგილობრივი მოსახლეობა	დაცული ტერიტორიის მიმდებარედ მოსახლეობის ინტერესების გათვალისწინება	საჯარო განხილვა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო

	მაია ჭოლიკიძე - ახმეტის მუნიციპალიტეტის სოფ.ქვემო ალვანის და სოფ.ბაბანეურის (ბაბანეურის ნაკრძალთან არსებული სოფლების) წარმომადგენელი მერიაში	568 700 199 Cholikidzemaia2019@gmail.com					
	არკადი გიგაური - ახმეტის მუნიციპალიტეტის სოფ.მაღრაანის და სოფ.არგოხის (ბაბანეურის ნაკრძალთან არსებული სოფლების) წარმომადგენელი მერიაში	568890525 Arkadigigauri8@gmail.com					

4 ნარჩენების მართვის გეგმის მიზანი და ამოცანები

ნარჩენების მართვის გეგმის მთავარი მიზანია ნარჩენების მდგრადი მართვის ინტეგრირებული და ეფექტიანი სისტემის დანერგვა, ბაწარა-ბაბანეურის დაცულ ტერიტორიებზე არსებული ბიომრავალფეროვნების, ნიადაგისა და ბუნებრივი რესურსების დაცვისა და შენარჩუნების უზრუნველსაყოფად. აღნიშნული მიზნის მისაღწევად დასახულია შემდეგი ამოცანების გადაჭრა:

- დაცულ ტერიტორიაზე ნარჩენების მართვის ისეთი მექანიზმის დანერგვა, რომელიც უზრუნველყოფს დაცულ ტერიტორიაზე ნარჩენების წარმოქმნის შემცირებას, მათ უსაფრთხოდ შეგროვებასა და საბოლოო განთავსებას;
- დაცულ ტერიტორიაზე ნარჩენების მართვის პროცესის შესაბამისობაში მოყვანა ეროვნულ და საერთაშორისო რეგულაციებთან, ასევე, ადგილობრივ დონეზე მოქმედ სახელმძღვანელო დოკუმენტებთან (მათ შორის, მუნიციპალიტეტების ნარჩენების მართვის გეგმებთან და სხვა);
- ეფექტიანი კომუნიკაციის გზით ვიზიტორების და საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება.

ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმის იმპლემენტაციასა და დაცულ ტერიტორიაზე დაგეგმილი და განხორციელებული ღონისძიებების/აქტივობების შესაბამისობას აღნიშნულ გეგმასთან უზრუნველყოფს ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია . გეგმის მოქმედების ოპტიმალურ პერიოდად მიჩნეულია 5 წელი. ამ პერიოდის გასვლის შემდგომ ქვეყანაში ახალი მოთხოვნებისა და რეგულაციების შემოტანასთან ერთად შესაძლებელია საჭირო გახდეს გეგმის განახლება.

5 ინსტიტუციონალური და სამართლებრივი ბაზა

ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების პროცესში გათვალისწინებული ეროვნული სამართლებრივი დოკუმენტები მოცემულია ცხრილში 5.1. დოკუმენტის შემუშავების პროცესში ასევე გათვალისწინებულია ევროკავშირის ნარჩენების მართვის ჩარჩო-დირექტივა 2008/98/EC (19.11.2008 წ).

ცხრილი 5.1. ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების პროცესში გათვალისწინებული სამართლებრივი დოკუმენტები

მიღების/დამტკიცების წელი	კანონის/ნორმატიული დოკუმენტის დასახელება	სარეგისტრაციო კოდი
1996	საქართველოს კანონი „დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ“	360.050.000.05.001.000.127
2007	საქართველოს კანონი „დაცული ტერიტორიების სტატუსის შესახებ“	360.050.000.05.001.003.060
1996	საქართველოს კანონი „გარემოს დაცვის შესახებ“	360.000.000.05.001.000.184
2014	საქართველოს კანონი „ნარჩენების მართვის კოდექსი“	360160000.05.001.017608
2015	საქართველოს მთავრობის №426 დადგენილება „სახეობებისა და მახასიათებლების მიხედვით ნარჩენების ნუსხის განსაზღვრისა და კლასიფიკაციის შესახებ“	300230000.10.003.018812
2016	საქართველოს მთავრობის №144 დადგენილება „ნარჩენების შეგროვების, ტრანსპორტირების, წინასწარი დამუშავებისა და დროებითი შენახვის რეგისტრაციის წესისა და პირობების შესახებ“	360160000.10.003.019209
2016	საქართველოს მთავრობის №159 დადგენილება - ტექნიკური რეგლამენტი „მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების წესის შესახებ“	300160070.10.003.019224

2016	საქართველოს მთავრობის №160 დადგენილება. ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიისა და 2016-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის დამტკიცების შესახებ	360160000.10.003.019225
2003	საქართველოს კანონი თუშეთის, ბაწარა-ბაბანეურის, ლაგოდეხისა და ვაშლოვანის დაცული ტერიტორიების შექმნისა და მართვის შესახებ	360.050.000.05.001.001.233

6 არსებული სიტუაციის ანალიზი

წინამდებარე პარაგრაფში წარმოდგენილია ინფორმაცია დღეისათვის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების წარმოქმნის ძირითადი წყაროების, წარმოქმნილი ნარჩენების შემადგენლობის და მიახლოებითი რაოდენობების, ასევე, მათი მართვის არსებული პრაქტიკის შესახებ. საველე გასვლების და ადმინისტრაციასთან გასაუბრების საფუძველზე შეფასებულია ძირითადი პრობლემები და გამოწვევები.

აღსანიშნავია, რომ განხილულია როგორც უშუალოდ დაცული ტერიტორიის ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენები, ასევე ნარჩენები, რომლებიც დაცული ტერიტორიების საზღვრების მომიჯნავედ, გარეშე წყაროების მიერ წარმოიქმნება, თუმცა ქმნის დაცული ტერიტორიების დაბინძურების საკმაოდ მაღალ რისკებს.

6.1 ნარჩენების წარმოქმნის წყაროები და შემადგენლობა

დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების წარმოქმნის ძირითადი წყაროებია:

- **ვიზიტორები;**
- **ადმინისტრაცია;**
- **მოსახლეობა** (მათ შორის მწყემსები);
- **კონტრაქტორი კომპანიები,** რომლებიც შეირჩევიან ტენდერის გზით და საჭიროების მიხედვით, შესაბამისი ხელშეკრულების საფუძველზე ახორციელებენ სხვადასხვა სარემონტო ან სამშენებლო სამუშაოებს.

ნარჩენების წარმოქმნის ძირითადი ლოკაციებია:

- **ადმინისტრაციული შენობა;**
- **ეკოტურისტული ლოკაციები** (მათ შორის საპიკნიკე ადგილები);
- **მომიჯნავე დასახლებული პუნქტები;**
- **სახნავ-სათესი სავარგულების მიმდებარე ტერიტორიები;**
- **საძოვრად გამოყენებული ტერიტორიები**

წარმოქმნილი ნარჩენების მიახლოებითი შედგენილობა ასეთია:

- **საყოფაცხოვრებო ნარჩენები,** რომლებიც თავის მხრივ, საქართველოს მთავრობის №144 დადგენილების შესაბამისად, შეიძლება დაკლასიფიცირდეს, როგორც შერეული მუნიციპალური ნარჩენები და განცალკევებულად შეგროვებული ნაწილები (ქაღალდი, მუყაო, ლითონი, მინა და სხვა);
- **კომპოსტირებადი (ბიოდეგრადირებადი) ნარჩენები;**
- **ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენები,** რაც მხოლოდ პერიოდულად, დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციული შენობის ფარგლებში ან ეკოტურისტულ ლოკაციებზე განხორციელებულ სამშენებლო-სარემონტო სამუშაოებს უკავშირდება;
- **სახიფათო ნარჩენები** (ძალზედ მცირე მოცულობის).

ცხრილში 6.1.1. წარმოდგენილია ინფორმაცია ნარჩენების შემადგენლობის შესახებ, მათი წარმოქმნის წყაროების მიხედვით.

ცხრილში 6.1.1. ინფორმაცია ნარჩენების შემადგენლობის შესახებ, მათი წარმოქმნის წყაროების და ლოკაციების მიხედვით

ნარჩენების წარმოქმნის წყარო	ნარჩენების წარმოქმნის ძირითადი ლოკაციები	ნარჩენების შემადგენლობა	
		კატეგორია[1]	კოდი და დასახელება[2]
ვიზიტორები	• ადმინისტრაციის მართვის ქვეშ არსებული ეკოტურისტული ლოკაციები, მათ შორის: ○ ბაბანეურის ნაკრძალის ეკოსაგანმანათლებლო ბილიკი; ○ ბაწარის ნაკრძალი ○ ილტოს აღკვეთილი	საყოფაცხოვრებო ნარჩენები	20 01 01 - ქაღალდი და მუყაო
			20 01 03 - მცირე ზომის პლასტმასის ნარჩენი
			20 01 05 - მცირე ზომის ლითონის ნაწარმი
			20 01 08 - სამზარეულოს ორგანული ნარჩენები
			20 03 01 - შერეული მუნიციპალური ნარჩენები
ადმინისტრაციული პერსონალი	ადმინისტრაციული შენობა	საყოფაცხოვრებო ნარჩენები	20 01 01 - ქაღალდი და მუყაო
			20 01 02 - მინა
			20 01 03 - მცირე ზომის პლასტმასის ნარჩენი
			20 01 05 - მცირე ზომის ლითონის ნაწარმი
			20 01 32 - მედიკამენტები
			20 03 01 - შერეული მუნიციპალური ნარჩენები
		ბიოდეგრადირებადი ნარჩენები	20 01 08 - სამზარეულოს ორგანული ნარჩენები
		სახიფათო ნარჩენები	20 01 27* - საღებავები, მელნები, წებოვანი და რეზინის, რომლებიც შეიცავს სახიფათო ნივთიერებებს
			20 01 33* - შერეული ბატარეები და აკუმულატორები
			20 01 35* - წუნდებული ხელსაწყოები.
მოსახლეობა	მომიჯნავე დასახლებული პუნქტები, განსაკუთრებით, სოფლები რომლებიც უშუალოდ ესაზღვრებიან ბაბანეურის ნაკრძალის საზღვრებს (ბაბანეური, არგოხი, მაღრაანი).	საყოფაცხოვრებო ნარჩენები	20 03 01 - შერეული მუნიციპალური ნარჩენები
			02 01 04- ნარჩენი პლასტმასები
			02 01 08• - აგროქიმიური ნივთიერებები, რომლებიც შეიცავს საშიშ ნოვთიერებას

[1] კატეგორიები წარმოდგენილია „ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიისა და 2016-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის №160 დადგენილების შესაბამისად;

[2] „სახეობებისა და მახასიათებლების მიხედვით ნარჩენების ნუსხის განსაზღვრისა და კლასიფიკაციის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის №426 დადგენილების შესაბამისად

მწყემსები	გაზაფხულზე და შემოდგომაზე სხვა რეგიონებიდან შემოსული მწყემსები	საყოფაცხოვრებო ნარჩენები	20 03 01 - შერეული მუნიციპალური ნარჩენები
კონტრაქტორი კომპანიები	დამოკიდებულია სარემონტო-სარეაბილიტაციო სამუშაოებზე, ასევე ახალი ეკოტორისტული ინფრასტრუქტურის განვითარებაზე. ნარჩენები შეიძლება წარმოიქმნას ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ფარგლებში, ტურისტული თავშესაფარების და საპიკნიკე ადგილების ტერიტორიაზე. ასევე ეკოტურისტული ბილიკების დერეფანში, მათი განახლება-რეაბილიტაციის პროცესში.	ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენები	17 09 03* - სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები (მათ შორის შერეული ნარჩენები), რომლებიც შეიცავს სახიფათო ნივთიერებებს;
			17 09 04 - შერეული სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები

6.2 ნარჩენების წარმოქმნა სეზონურ ჭრილში

ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების წარმოქმნა მნიშვნელოვნად დამოკიდებულია სეზონურობაზე. ვიზიტორების მხრიდან ნარჩენები დიდწილად ტურისტულად აქტიურ სეზონზე მაისიდან- ოქტომბრის ჩათვლით წარმოიქმნება.

დაცული ტერიტორიების მომიჯნავე ძირითად დასახლებულ პუნქტებშიც (ბაბანეური, არგოხი, მაღრაანი) ნარჩენების წარმოქმნის ინტენსივობა იმატებს გაზაფხულიდან შემოდგომამდე. მითითებული სოფლების მოსახლეობას მოყავს საზამთრო და ნესვი, რისთვისაც იყენებენ პოლიეთილენის ფირებს (მოსავლიანობის გაზრდის მიზნით). ასევე ხდება ვენახების შეწამლვა აგროქიმიკატებით, ხოლო დარჩენილი პლასტმასის შესაფუთი მასალა - ბოთლების სახით- იყრება ხევებში და შესაბამისად, დაცული ტერიტორიების განაპირა უბნებზე იზრდება ნარჩენების უსისტემო გავრცელების რისკები. ამ მხრივ გამოსარჩევია სოფლები ბაბანეური, არგოხი და მაღრაანი.

დაცული ტერიტორიების განაპირა ლოკაციების საძოვრად გამოყენება, ძირითადად, ზაფხულის და შემოდგომის პერიოდში ხდება. შესაბამისად, მწყემსების მიერ ნარჩენების წარმოქმნა სწორედ ამ სეზონზეა განსაკუთრებით აღსანიშნავი.

ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენები შესაძლებელია წარმოიქმნას წლის ნებისმიერ სეზონზე. თუმცა, ამ სახის ნარჩენების გენერირების ალბათობა ზამთრის სეზონზე მნიშვნელოვნად იკლებს.

ადმინისტრაციული პერსონალის მხრიდან ნარჩენების წარმოქმნის ინტენსივობაზე სეზონური გავლენა მინიმალურია.

6.3 ნარჩენების მართვის მოქმედი პრაქტიკა

6.3.1 კომპეტენციები ნარჩენების მართვის პროცესში

ადგილობრივი ხელისუფლება: საქართველოს კანონის „ნარჩენების მართვის კოდექსი“-ს შესაბამისად მუნიციპალური ნარჩენების მართვის ვალდებულება ადგილობრივ ხელისუფლებას (მუნიციპალიტეტებს) ეკისრება. თავისი კომპეტენციის ფარგლებში ახმეტის მუნიციპალიტეტის დასუფთავების სამსახურის მიერ განსახილველი დაცული ტერიტორიების მიმდებარე დასახლებულ პუნქტების უმეტესობაში ხდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შეგროვება და მათი ტრანსპორტირება თელავის ნარჩენების მუნიციპალურ პოლიგონზე.

ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიორიების ადმინისტრაცია, თავისი კომპეტენციის ფარგლებში ნარჩენების შეგროვებას და გატანას ახორციელებს:

- ადმინისტრაციული შენობის ტერიტორიაზე;
- ადმინისტრაციის მართვის ქვეშ არსებული ეკოტურისტული ლოკაციებზე, მათ შორის:
  - ბაბანეურის ნაკრძალის ეკოსაგანმანათლებლო ბილიკი;
  - ბაწარას ნაკრძალი
  - ილტოს აღკვეთილი
  - ეკოტურისტული თვალსაზრისით სხვა აქტიური ტერიტორიები, მათ შორის ეკოტურისტული ბილიკები;
- ადგილობრივი მოსახლეობის, ვიზიტორების და სტიქიური ნაგავსაყრელების გავლენით დაბინძურებული უბნები დაცული ტერიტორიების საზღვრებში.

მოიჯარე კომპანიები: მოიჯარე კომპანიების ვალდებულებაა თავად უზრუნველყონ მათი მართვის ქვეშ არსებული ობიექტების ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების შეგროვება და გატანა. თუმცა, განსახილველ დაცულ ტერიტორიებს იჯარით გაცემული ობიექტები არ აქვთ.

კონტრაქტორი კომპანიები: საჭიროების შემთხვევაში სხვადასხვა ლოკაციებზე განხორციელებული სამშენებლო და სარემონტო სამუშაოების შედეგად წარმოქმნილი ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენების შეგროვების და შემდგომი მართვის პასუხისმგებლობა, აღნიშნული სამუშაოების შემსრულებელ, ტენდერის გზით გამოვლენილ კომპანიებს ეკისრებათ. აღნიშნული საკითხი რეგულირდება მათთან გაფორმებული ხელშეკრულებების ფარგლებში.

6.3.2 დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის ინფრასტრუქტურა და აღჭურვილობა

არსებული მდგომარეობით ნარჩენების მართვისთვის საჭირო ადმინისტრაციის ინფრასტრუქტურა და აღჭურვილობა შემოიფარგლება შემდეგით:

სატრანსპორტო საშუალებები: დღეისათვის რეინჯერები ნარჩენებს აგროვებენ ხელით და გადააქვთ დაცული ტერიტორიების კუთვნილი ავტომანქანებით მუნიციპალიტეტების მიერ განთავსებულ უახლოეს ნარჩენების შესაგროვებელ კონტეინერებამდე. ადმინისტრაციის ავტოპარკის შემადგენლობა შემდეგია: „გაზ-66“ 1984 წლის; „TOYOTA LAND CRIUSER“ 2003 წლის, “NISAN NAVARA” 2015 წლის; “MITSUBISHI L-200“ – 2018 წლის; „FORD RANGER“ -2022 წლის; „MITSUBISHI L-200“ -2023 წლის.

ურნები და კონტეინერები: დღეისათვის ნარჩენების შესაგროვებელი აღჭურვილობა ძირითადად თავმოყრილია ადმინისტრაციულ შენობასთან. აქ განლაგებულია სტაციონალური ლითონის ურნა და შედარებით დიდი ზომის ორბორბლიანი პლასტმასის კონტეინერი (იხ. სურათები 6.3.2.1.). უშუალოდ შენობაში განთავსებულია მცირე ზომის ურნები. არსებული პრაქტიკა ითვალისწინებს ნარჩენების ერთიანად, პლასტმასის კონტეინერებში შეგროვებას და შემდგომ გატანას ეზოს გარეთ, მუნიციპალიტეტების მიერ განთავსებულ შესაგროვებელ კონტეინერებამდე.

სურათები 6.3.2.1. ადმინისტრაციული შენობის ტერიტორიაზე არსებული ნარჩენების შესაგროვებელი აღჭურვილობა

სტაციონალური ლითონის ურნა შენობის შესასვლელთან

ადმიინისტრაციის კუთვნილი პლასტმასის კონტეინერი

მსგავსი აღჭურვილობა არ არის წარმოდგენილი ადმინისტრაციის მართვის ქვეშ არსებულ ეკოტურისტულ ლოკაციებზე. რეინჯერთა სადგურების ტერიტორიაზე, ასევე არ არის წარმოდგენილი ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერები, არსებული პრაქტიკის თანახმად

ნარჩენები გროვდება ცელოფნის პარკებში და რეინჯერების მიერ გაიტანება უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერამდე. რეინჯერების ინფორმაციით - დღეისათვის, როდესაც ვიზიტორთა რაოდენობა არ აღემატება 500 ადამიანს წელიწადის განმავლობაში - არსებული პრაქტიკა გამართლებულია.

უმეტეს შემთხვევაში ნარჩენების შესაგროვებელ აღჭურვილობას არ გააჩნია შესაბამისი წარწერები. ადმინისტრაციული შენობის ტერიტორიაზე და, მით უმეტეს, სხვა ლოკაციებზე არ არის დანერგილი ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების ეფექტიანი მეთოდები.

ნარჩენების შენახვის/დასაწყობების უბანი: დღეისათვის, დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ცალკე გამოყოფილი უბანი, სადაც შესაძლებელი იქნება ნარჩენების (მათ შორის სახიფათო ნარჩენების) დროებითი შენახვა, განთავსებული არ არის. ადმინისტრაციულ შენობაში ადმინისტრაციას აქვს გამოყოფილი ერთი ოთახი, სადაც ინახება მწობრიდან გამოსული საოფისე ტექნიკა, რეინჯერების უნიფორმები და სხვა.

საინფორმაციო ნიშნები: დღეისათვის, დაცულ ტერიტორიებზე, ასევე როგორც ადმინისტრაციული შენობის ფარგლებში, ნარჩენების მართვის კუთხით, საინფორმაციო ნიშნები წარმოდგენილი არ არის.

6.3.3 ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებელი პირები

დღეისათვის ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია ში არ არსებობს ცალკე გამოყოფილი საშტატო ერთეული, რომელიც პასუხისმგებელი იქნება ნარჩენების მართვაზე. ნარჩენების მართვის ორგანიზაციული საკითხების გადაწყვეტა ხდება დირექტორის მიერ. ნარჩენების შეგროვების და მართვის პროცესში აქტიურად არიან ჩართული რეინჯერები.

6.3.4 კონტრაქტორები ნარჩენების მართვის სფეროში

დღეისათვის ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციას არ ჰყავს კონტრაქტორი კომპანიები, რომლებიც უზრუნველყოფენ ეკოტურისტული ლოკაციებიდან ნარჩენების გამოტანას, შეგროვებას, ტრანსპორტირებას ან განთავსებას. ასევე, არ არსებობს ხელშეკრულების გაფორმების პრაქტიკა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე კომპანიებთან. ადმინისტრაცია ნარჩენების მართვის სფეროში თანამშრომლობს მხოლოდ მუნიციპალიტეტების დასუფთავების სამსახურებთან.

6.3.5 ნარჩენების შეგროვების და მართვის მოქმედი პრაქტიკა

ვიზიტორების ნარჩენები: დღეისათვის ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ეკოტურისტულ ლოკაციებზე, ვიზიტორების მხრიდან წარმოქმნილი ნარჩენების შეგროვება და შემდგომი მართვა ხორციელდება ორი ძირითადი პრინციპით:

- რეინჯერების მიერ ნარჩენების შეგროვება და განთავსება მუნიციპალურ კონტეინერებში. ასეთი სქემა, ძირითადად, საპიკნიკე ტერიტორიებზე არის დანერგილი. პერიოდული დასუფთავების აქციების ფარგლებში (რაც ადმინისტრაციის ინფორმაციით წელიწადში საშუალოდ ორჯერ ტარდება), ნარჩენების მართვის აღნიშნულ სქემაში მოხალისეებიც არიან ჩართულნი (ძირითადად, მოსწავლეები და სტუდენტები);
- ადმინისტრაციის ინფორმაციით შედარებით მაღალი პასუხისმგებლობით გამოირჩევიან ის ვიზიტორები, რომლებიც დაცულ ტერიტორიებს ლაშქრობის მიზნით სტუმრობენ. ასეთ შემთხვევაში უმეტესად მოქმედებს პრინციპი - „გამოგაქვს ის, რაც შეგაქვს“ და თავად ვიზიტორების მხრიდან ხდება ნარჩენების უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებში განთავსება.

ეკოტურისტულ ლოკაციებზე ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკა არ არსებობს.

ადმინისტრაციის მიმდებარედ მუნიციპალური კონტეინერი

ადმინისტრაცია: ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია განლაგებულია ქ. ახმეტაში, ძველი პოლიციის შენობაში. შენობა სარემონტოა და არ არის კეთილმოწყობილი. ამ შენობაში ადმინისტრაციას უკავია რამოდენიმე ოთახი. 2019 წელს უნდა აშენებულიყო ახალი ადმინისტრაციული შენობა, მაგრამ COVID პანდემიის გამო მშენებლობა გადაიდო.

ადმინისტრაციის პერსონალის მიერ წარმოქმნილი შერეული მუნიციპალური ნარჩენები გროვდება ადმინისტრაციის კუთვნილ პლასტმასის კონტეინერში (სურ. 6.3.2.1) და დაგროვების შესაბამისად გაიტანება ეზოს გარეთ არსებულ მუნიციპალურ კონტეინერებში აღნიშნულ პროცესში მინის, ლითონის ან პლასტმასის მცირე ზომის ნარჩენების განცალკევების პრაქტიკა არ არსებობს.

შენობის ერთ-ერთ ოთახში ადმინისტრაციას მოწყობილი აქვს საწყობი სადაც ინახება მწყობრიდან გამოსული და ადმინისტრაციის ბალანსზე არსებული კომპიუტერული ტექნიკა, რეინჯერების ძველი უნიფორმები და სხვა.

ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიები დაყოფილია სამ უბნად: ბაბანეურის, ბაწარის და ილტოს უბანი. თითოეულ უბანს გააჩნია თავისი სარეინჯერო სადგური. სარეინჯეროს ფარგლებში ნარჩენების მართვის არსებული პრაქტიკა ითვალისწინებს ნარჩენების შეგროვებას პოლიეთილენის პარკებში და შემდგომ გატანას უახლოვეს მუნიციპალირ კონტეინერამდე.

მოსახლეობა: ბაბანეურის ნაკრძალის მოსაზღვრე სოფლებში მოსახლეობის მიერ წარმოქმნილი შერეული მუნიციპალური ნარჩენების მართვის მეთოდია შეგროვება მუნიციპალურ კონტეინერებში. სოფლის ტერიტორიაზე განთავსებულია 7-8 მუნიციპალური კონტეინერი.

აღსანიშნავია, რომ რეგიონის მოსახლეობას მოყავთ საზამთრო და ნესვი, ხოლო სავარგულების მოვლის გასამარტივებლად და მოსავლიანობის გაზრდის მიზნით იყენებენ პოლიეთილენის ფირებს (სურ. 6.3.5.2.). რეინჯერების ინფორმაციით, მოსავლის აღების შემდეგ, უმეტეს შემთხვევაში, პოლიეთილენის ფირები დროულად არ გაიტანება სავარგულებიდან და ქარის მიერ მიმოიფანტება შორ მანძილებზე და ანაგვიანებს ბაბანეურის ნაკრძალის განაპირა ტერიტორიებს. ზოგ შემთხვევაში კი პოლიეთილენის ფირებს წვავენ ადგილზე.

სურათი 6.3.5.1. მუნიციპალური კონტეინერი სოფ. გაბანეურში

სურათი 6.3.5.2. პოლიეთილენის ფირები სასოფლო სავარგულებზე

ასევე აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ მოსახლეობა ვენახების შეწამლვის შემდეგ ნარჩენ პლასტმასის ბოთლებს, ყრის აქვე მდებარე ხევებში. ყოველივე ზემოდ აღნიშნული მეტყველებს ადგილობრივი მოსახლეობის გარემოსდაცვითი ცნობიერების დაბალ დონეზე.

ადმინისტრაციის მიერ პერიოდულად განხორციელებული დასუფთავების აქციების ფარგლებში ხდება მსგავსი დაბინძურებული ტერიტორიების გასუფთავება - უსისტემოდ გავრცელებული ნარჩენების ნაწილობრივი შეგროვება და საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შესაგროვებელ კონტეინერებში განთავსება.

რაც შეეხება ბაწარას ნაკრძალს და ილტოს აღკვეთილს მათ სიახლოვეს არ არის დასახლებული პუნქტები.

ტრადიციულად, შემოდგომასა და გაზაფხულზე დაცული ტერიტორიების საზღვრებში შემოდიან მწყემსები, მათ მიერ დატოვებული საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შეგროვება და გატანა ხორციელდება რეინჯერების მეშვეობით.

ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერებიდან ნარჩენების გატანა ხორციელდება ახმეტის მუნიციპალიტეტის დასუფთავების სამსახურების მიერ, სპეც. ავტომობილების საშუალებით. ნარჩენების გატანა ხდება კვირაში ერთხელ. ახმეტის მუნიციპალიტეტს არ გააჩნია ნაგავსაყრელი და ნარჩენების განთავსება ხდება თელავის მუნციპალურ ნაგავსაყრელზე.

ნარჩენების შეგროვების და მართვის არსებული სქემა ნაჩვენებია ნახაზზე 6.3.5.1.

ნახაზი 6.3.5.1. ნარჩენების შეგროვების და მართვის არსებული სქემა

6.4 არსებული პრობლემები და გამოწვევები

ბაწარა-ბაბანეურის დაცულ ტერიტორიებზე მთავარ გამოწვევას წარმოადგენს გარეშე ფაქტორების მიერ (მოსახლეობა, მწყემსები) ნარჩენების უსისტემო გავრცელება და დაცული ტერიტორიების დაბინძურების საკმაოდ მაღალი რისკები. აღნიშნულის მიზეზებია:

- ბაბანეურის ნაკრძალის საზღვრებთან არსებულ სოფლებში (არგოხი, ბაბანეური, მაღრაანი) მოსახლეობა მოსავლიანობის გაუმჯობესების მიზნით იყენებს პოლიეთილენის ფირებს, რომლებიც მოსავლის აღების შემდეგ უსისტემოდ ვრცელდება დაცულ ტერიტორიებზე. გარდა ამისა ვენახების შეწამლვის შემდეგ აგროქიმიკატების შესაფუთი მასალა - პლასტიკის ბოთლების სახით - იყრება ხევებში;
- საზოგადოების გარემოსდაცვითი ცნობიერების დაბალი დონე და საჯარიმო სანქციების არაეფექტიანი მექანიზმები.

ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციები დეტალურად აღწერილია მომდევნო პარაგრაფში.

რაც შეეხება ნარჩენების მართვის პროცესში უშუალოდ დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის ძირითად გამოწვევებს, აღსანიშნავია შემდეგი საკითხები:

- საჭირო ფინანსური სახსრების სიმცირე;
- ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის არ არსებობა. ადმინისტრაცია დროებით განთავსებულია ძველი პოლიციის შენობაში, რომელიც არ არის კეთილმოწყობილი;
- კადრების არასაკმარისი რაოდენობა (არ ყავთ ვიზიტორთა მომსახურეობის სპეციალისტი, დამლაგებელი);
- ნარჩენების შესაგროვებელი ინფრასტრუქტურის და აღჭურვილობის (მათ შორის ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერები და სხვა) ნაკლებობა;
- ნარჩენების შეგროვებაში ჩართული პერსონალის (რეინჯერები) შესაბამისი აღჭურვილობის არარსებობა;
- ნარჩენების რაოდენობრივი და სახეობრივი აღირიცხვის პრაქტიკის არარსებობა;
- ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების არარასებობა;
- სეპარირებული ნარჩენების შემდგომი რეციკლირებისთვის რეგიონში სათანადო ინფრასტრუქტურის და საწარმოო ობიექტების ნაკლებობა (მოძიებული ინფორმაციით, ახმეტაში ფუნქციონირებს მხოლოდ ქაღალდის გადამამუშავებელი ობიექტი);
- საგანმანათლებლო-დასუფთავებითი ღონისძიებების არასაკმარისი რაოდენობა;
- კომპოსტირების პრაქტიკის არარსებობა ან კომპოსტირების არაეფექტიანი მეთოდების გამოყენება;
- ხარვეზები ადმინისტრაციასა და მუნიციპალიტეტებს შორის თანამშრომლობის პროცესში.

6.4.1 ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციები

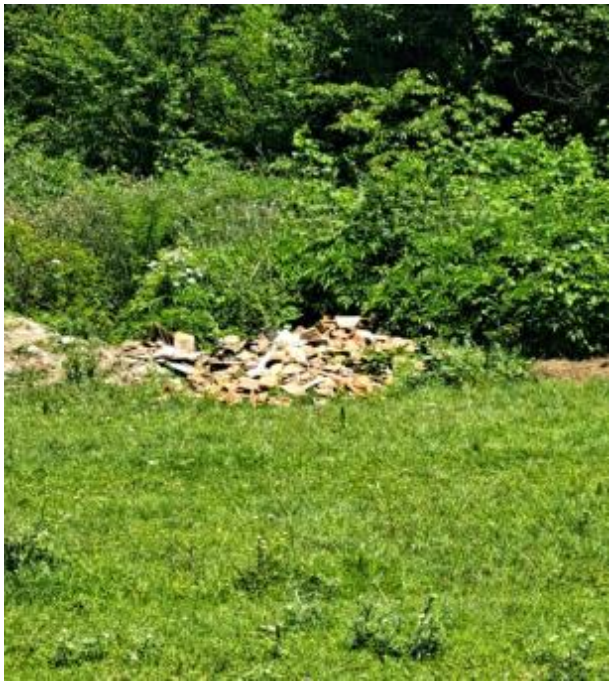
ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციები ბაბანეურის ნაკრძალის საზღვრებთან არის წარმოდგენილი. დაბინძურების მთავარ წყაროებს მიმდებარე, სოფლების მოსახლეობა და მწყემსები წარმოადგენენ.

როგორც ზემოთ ავღნიშნეთ სოფ. ბაბანეურის, არგოხის და მაღრაანის მოსახლეობა სახნავ-სათესი სავარგულების მოვლისთვის იყენებს პოლიეთილენის ფირებს, რომლებიც მოსავლის აღების შემდეგ უსისტემოდ ვრცელდა დაცული ტერიტორიის მიდამოებში. ხოლო ვენახების შეწამვლისთვის გამოყენებული აგროქიმიკატების შესაფუთი მასალა (ნარჩენი ქიმიკატებით) იყრება დაცული ტერიტორიების საზღვრებთან არსებულ ხევებში (მიახლოებითი კოორდინატები: X0531491 – Y04657590 ; X 0532259 –Y 4661485 ; X 0531214 – Y4661147 ; X

0529581 – Y 4660511). საველე გასვლების დროს დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ იდენტიფიცირებული ნარჩენებით დაბინძურებული ლოკაციები ნაჩვენებია სურათებზე 6.4.1.1.

სურათები 6.4.1.1. ნარჩენებით დაბინძურებული ლოკაციები, რომლებიც გარკვეულ საფრთხეს უქმნის დაცული ტერიტორიების ეკოლოგიურ მდგომარეობას

დაცული ტერიტორიების ნარჩენებით დაბინძურების კიდევ ერთი წყაროა მწყემსები, რომლებიც გაზაფხულსა და შემოდგომაზე საძოვრების გამოყენების მიზნით შემოდიან.

რაც შეეხება ვიზიტორების მხრიდან დაბინძურების რისკებს, ამ მხრივ უნდა ავღნიშნოთ ვიზიტორების მაღალი ცნობიერების დონე. ძირითადად მოქმედებს პრინციპი „გამოგაქვს ის, რაც შეგაქვს“. აქვე უნდა ითქვას, რომ დაცული ტერიტორიის ფარგლებში შესვლა შესაძლებელია მხოლოდ რეინჯერის თანხლებით. თუმცა აღსანიშნავია ერთი ლოკაცია, რომელიც თიანეთი-ახმეტა-ყვარელი-ნინიგორის გზის პირას არის განლაგებული და როგორც საპიკნიკე სივრცე დიდი პოპულარობით სარგებლობს. რეინჯერებისგან მიღებული ინფორმაციით ამ ლოკაციაზე (კოორდინატები: X 533517 Y 4657118) მათ ხშირად უწევთ ნარჩენების შეგროვება. აღსანიშნავია, რომ ადგილობრივი ადმინისტრაციის პერსონალის (რეინჯერების) ძალისხმევით ხშირად ხდება ასეთი ადგილების დასუფთავება.

სურათზე 6.4.1.2. ნაჩვენებია ლოკაცია, რომელიც დაბინძურების მხრივ მაღალი რისკის მქონე ადგილად არის მიჩნეული, თუმცა რეინჯერების მიერ ხშირად ხდება მისი გასუფთავება.

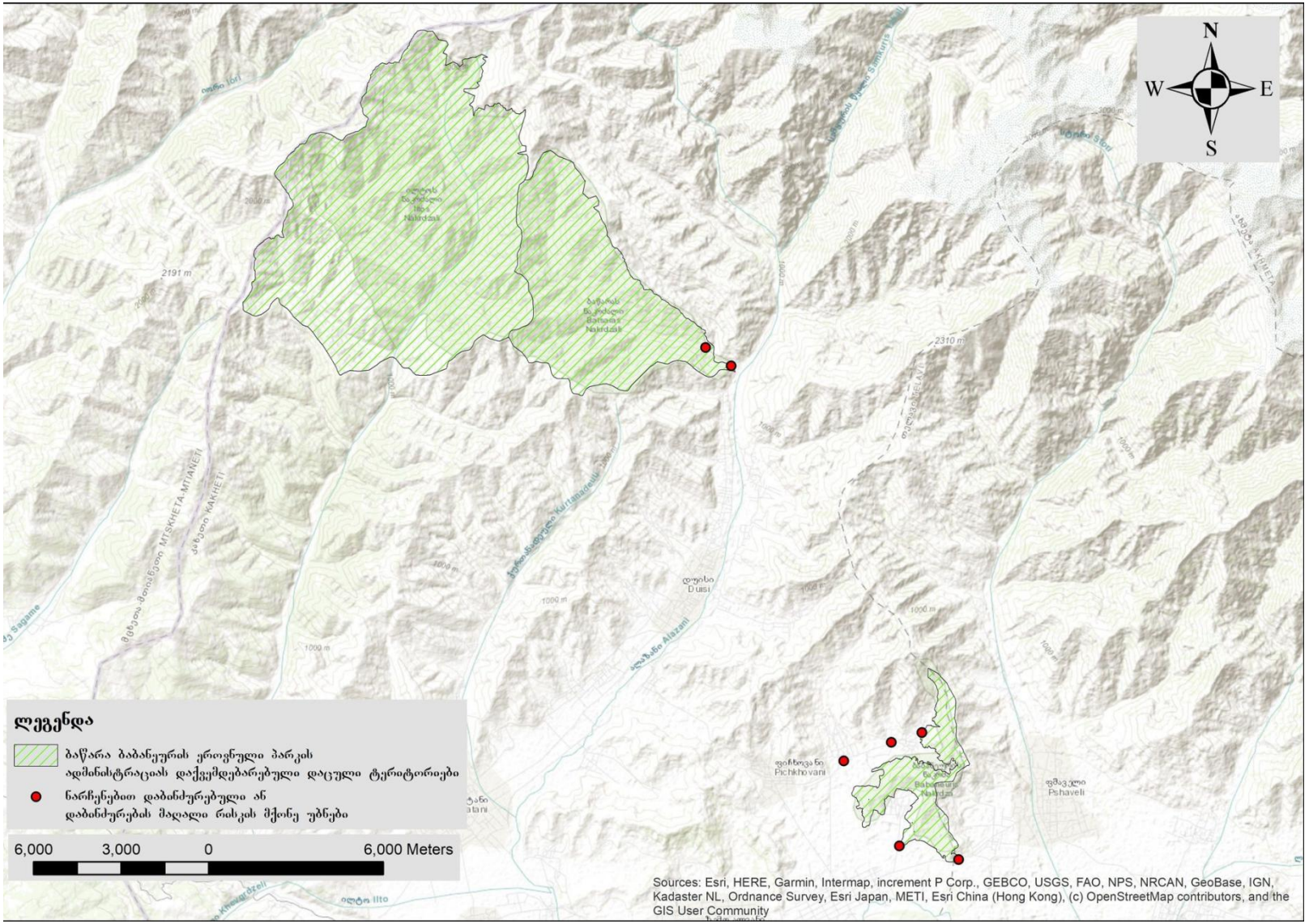
სურათი 6.4.1.2

დაცული ტერიტორიების დაბინძურების პრევენციის მიზნით რეინჯერების მიერ ნარჩენების შეგროვება და გამოტანა ზოგჯერ დასახლებულ პუნქტების ფარგლებშიც ხდება. გარდა ამისა, ადმინისტრაციის ინიციატივით წელიწადში საშუალოდ ორჯერ ტარდება დასუფთავების აქციები, სადაც მოხალისეებიც არიან ჩართულები. დასუფთავების აქციების ფარგლებში ძირითად სამიზნე ლოკაციებს საპიკნიკე ადგილები, დაცული ტერიტორიების საზღვრებთან არსებული ხევები და დაცულ ტერიტორიებთან მომიჯნავე უბნები წარმოადგენს.

ნახაზზე 6.4.1. მოყვანილია ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციების განლაგება.

ნახაზი 6.4.1. ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციების განლაგება

7 საპროგნოზო მაჩვენებლები

7.1 მომსახურე პერსონალის ზრდის პროგნოზი

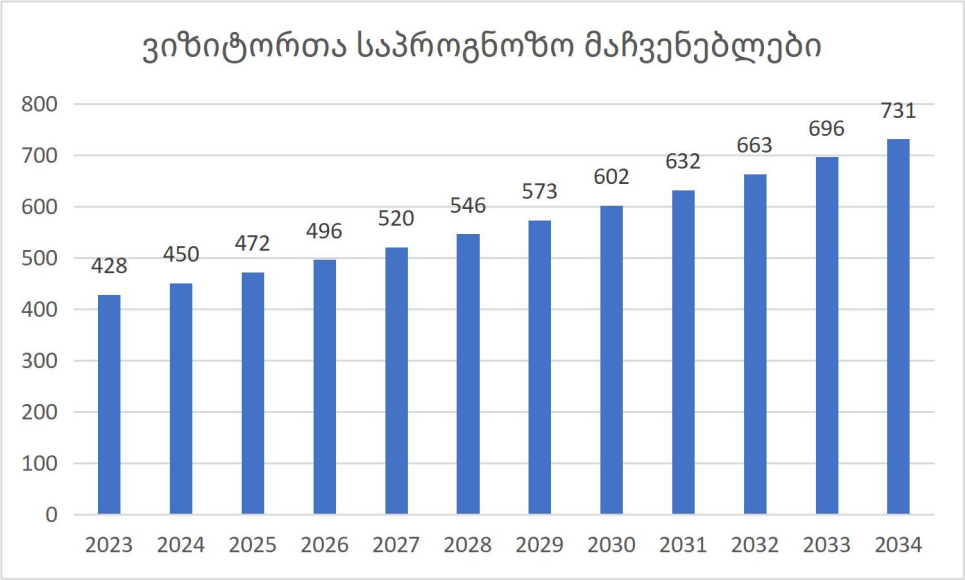
დღეისათვის ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციაში დასაქმებულთა რაოდენობა 15 ადამიანს შეადგენს. ადმინისტრაციის ხელმძღვანელობასთან გასაუბრების შედეგად გამოიკვეთა, რომ ადმინისტრაციას არ ყავთ ვიზიტორთა მომსახურეობის სპეციალისტი და დამლაგებელი. 10 წლიან პერსპექტივაში, პროგნოზირებულია, რომ ადმინისტრაციის მართვის შესაძლებლობების გაზრდის მიზნით პერსონალის რაოდენობა შეიძლება 33%-ით გაიზარდოს და შეადგინოს 20 ადამიანი.

7.2 ტურისტული ნაკადების ზრდის პროგნოზი

სტატისტიკური მონაცემების მიხედვით 2023 წელს ბაწარა-ბაბანეურის დაცულ ტერიტორიებზე ვიზიტორების რაოდენობამ 428 კაცი შეადგინა. ზრდის ტენდენცია აღებულია 5%-იანი წლიური მატებით. 10 წლიან პერიოდში ტურისტული ნაკადების საპროგნოზო მაჩვენებლები მოცემულია ცხრილში 7.2.1.

ცხრილი 7.2.1. ტურისტული ნაკადების ზრდის პროგნოზი 10 წლიან პერიოდში, ვიზიტორი/წელ.

წლები	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
ვიზიტორთა საპროგნოზო მაჩვენებლები	428	450	472	496	520	546	573	602	632	663	696	731

7.3 ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურის და ატრაქციების განვითარების პერსპექტივები

ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში უახლოეს 10 წლიან პერიოდში განიხილება ახალი ეკოტურისტული ლოკაციების განვითარება. ამ მხრივ მაღალი პოტენციალით გამოირჩევა ბაწარის ნაკრძალი.

მსგავსი ეკოტურისტული ლოკაციების განვითარების გადაწყვეტილების მიღების შემთხვევაში სამუშაოები განხორციელდება ტენდერის გზით გამოვლენილი კომპანიების საშუალებით. დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის არსებული პრაქტიკიდან გამომდინარე მშენებლობა-ოპერირების პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის ვალდებულება (მათ შორის ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმების მომზადება და, საჭიროების შემთხვევაში, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან შეთანხმება)

ინვესტორს ან მშენებელ კომპანიას დაეკისრება. იმ შემთხვევაში თუ საჭირო გახდა ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმის სამინისტროსთან შეთანხმება, დოკუმენტი წარდგენილი იქნება სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“-ს სახელით.

7.4 ნარჩენების საპროგნოზო მაჩვენებლები

უახლოეს 10 წლიან პერიოდში დაცულ ტერიტორიებზე წარმოქმნილი ნარჩენების სახეობრივი შემადგენლობის მნიშვნელოვანი ცვლილება მოსალოდნელი არ არის და შესაბამისი იქნება წინამდებარე დოკუმენტის ცხრილში 6.1.1. წარმოდგენილ ჩამონათვალთან.

რაც შეეხება ნარჩენების რაოდენობრივი ცვლილების საპროგნოზო მაჩვენებლებს - დღეისათვის არ არსებობს ზუსტი სტატისტიკური მონაცემები დაცულ ტერიტორიებზე წარმოშობილი და შეგროვებული ნარჩენების ზუსტი რაოდენობის შესახებ. წინამდებარე პარაგრაფში წარმოდგენილი გათვლები ეფუძნება ადგილზე მოპოვებულ ინფორმაციას (მათ შორის, ადმინისტრაციის გამოკითხვის შედეგებს), გარკვეულ ექსპერტულ დაშვებებსა და სხვა მსგავს პროექტებში გამოყენებულ ინდექსებს.

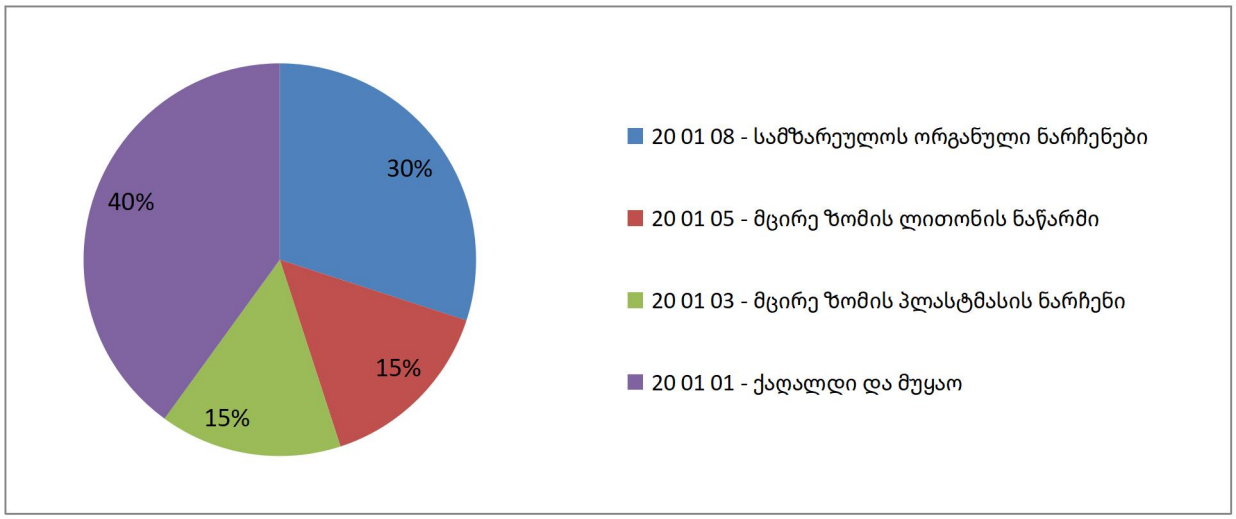
ვიზიტორები: ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების საშუალო რაოდენობა შეადგენს 0,5 კგ/კაც/დღე-ში. ვიზიტორების 10 წლიანი ზრდის პროგნოზის (იხ. ცხრილი 6.1.1.) გათვალისწინებით ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ჯამური რაოდენობები მოცემულია ცხრილში 7.4.1.

ცხრილი 7.4.1. ნარჩენების საპროგნოზო რაოდენობრივი მაჩვენებელი 10 წლიან პერიოდში, ტ/წელ

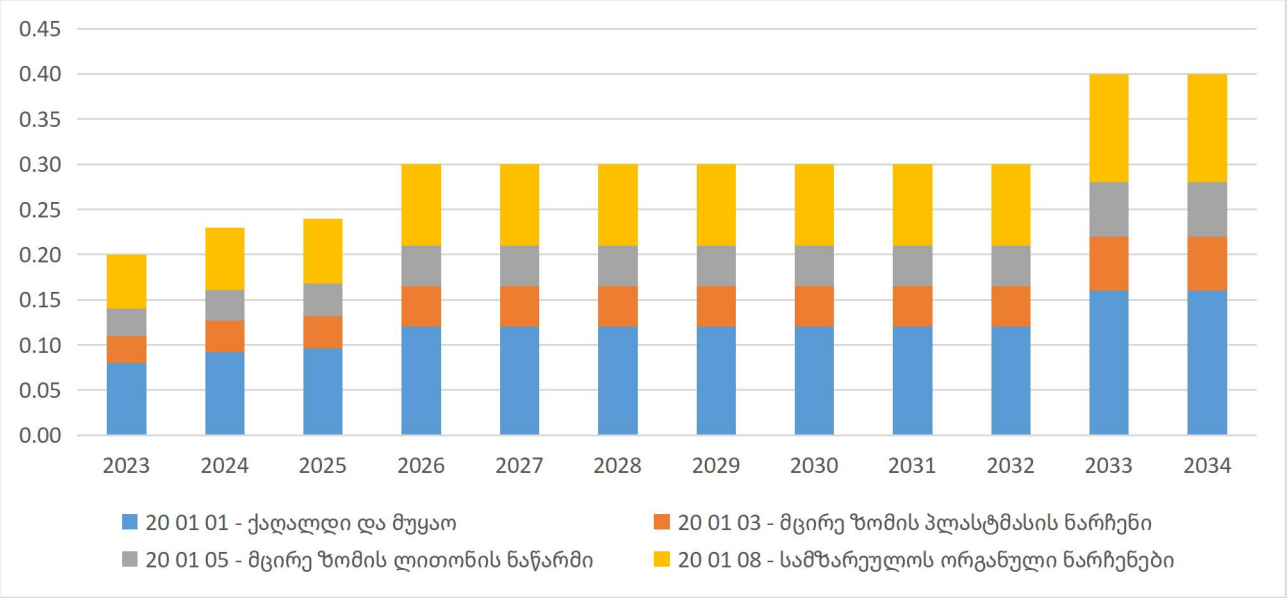
წლები	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
ნარჩენები, კგწელ	214	225	236	248	260	273	286,5	301	316	331,5	348	365,5
ნარჩენები, ტ/წელ	0,2	0,23	0,24	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4

ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მიახლოებითი შემადგენლობა ნაჩვენებია დიაგრამებზე 7.4.1. და 7.4.2.

დიაგრამა 7.4.1. ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების შემადგენლობის მიახლოებითი გადანაწილება

დიაგრამა 7.4.2. 10 წლიან პერიოდში ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების წლიური რაოდენობები შემადგენლობის მიხედვით, ტ/წელ

ადმინისტრაცია: კონსერვატიული მიდგომით ადმინისტრაციული შენობის ფარგლებში პერსონალის მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების (საყოფაცხოვრებო და სახიფათო) საშუალო რაოდენობა შეადგენს 0,6 კგ/კაც/დღე-ში. შესაბამისად პერსონალის არსებული რაოდენობის გათვალისწინებით დღეის მდგომარეობით წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობაა დაახლოებით 16 კგ/დღ და 16 * 240 = 3 840 კგ/წელ (3,8 ტ/წელ). ადმინისტრაციის თანამშრომლების 10 წლიანი ზრდის პროგნოზის გათვალისწინებით 2034 წლისთვის ნარჩენების მიახლოებით რაოდენობად პროგნოზირებულია: 20 კგ/დღ და 20 * 240 = 4 800 კგ/წელ (4,8 ტ/წელ).

ადმინისტრაციის მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების ჯამური რაოდენობა შეადგენს:

- არსებული მდგომარეობით: 3,8 ტ/წელ;
- 10 წლიან პერსპექტივაში: 4,8 ტ/წელ.

მოსახლეობა: განსახილველი დაცული ტერიტორიების სიახლოვეს არსებულ დასახლებულ პუნქტებში უახლოეს 10 წლიან პერიოდში მოსახლეობის რაოდენობის მნიშვნელოვანი ზრდა მოსალოდნელი არ არის. დღეისათვის დაცული ტერიტორიების მიმდებარე დასახლებებში აღინიშნება მუდმივი მოსახლეობის კლება. შესაბამისად, 10 წლიან პერსპექტივაში მოსახლეობის მხრიდან წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობრივი ზრდა ან სახეობრივი ცვლილება მოსალოდნელი არ არის.

მწყემსები: დაცული ტერიტორიების საზღვრებში შემოსული მწყემსების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობა საკმაოდ მცირეა. საორიენტაციო შეფასებით აღნიშნული წყაროებიდან დაცული ტერიტორიების საზღვრებში წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობრივი მაჩვენებელი 0,5 ტ/წელ-ს არ აღემატება. ნარჩენები, რომლებიც ძირითადად შერეულ მუნიციპალურ ნარჩენებს წარმოადგენს, პრაქტიკულად მხოლოდ ზაფხულის სეზონზე წარმოიქმნება. 10 წლიან პერსპექტივაში აღნიშნული წყაროებიდან წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობრივი ზრდა ან სახეობრივი ცვლილება მოსალოდნელი არ არის.

კონტრაქტორი კომპანიები: დაცული ტერიტორიების ფარგლებში არსებული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის ან ახალი ეკოტურისტული ლოკაციების მოწყობის პროცესში წარმოიქმნება სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები (მათ შორის, სახიფათო ნარჩენებიც). როგორც აღინიშნა, ამ ტიპის ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებლობა ინვესტორ ან კონტრაქტორ სამშენებლო კომპანიებს ეკისრება. დღეისათვის აღნიშნული წყაროების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობების ზუსტი პროგნოზირება

შეუძლებელია. უხეში შეფასებით დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ამ ტიპის ნარჩენები დაახლოებით 0,5-1,0 ტ/წელ-ს შეადგენს. პერსპექტივაში აღნიშნული ნარჩენების რაოდენობა 100-200%-თაც შეიძლება გაიზარდოს. ნარჩენების რაოდენობრივი მაჩვენებლები განსაზღვრული უნდა იყოს ინდივიდუალურ პროექტებში, პროექტის სპეციფიკისა და მასშტაბების მიხედვით და ასახული უნდა იყოს ინდივიდუალურ ნარჩენების მართვის გეგმებში.

8 ნარჩენების მართვის ალტერნატივების ანალიზი

„ნარჩენების მართვის კოდექსი“-ს მიხედვით ნარჩენების მართვა გულისხმობს: ნარჩენების შეგროვებას, დროებით შენახვას, წინასწარ დამუშავებას, ტრანსპორტირებას, აღდგენას და განთავსებას, ასევე ამ საქმიანობების, ღონისძიებებისა და ოპერაციების ზედამხედველობას და ნარჩენების განთავსების ობიექტების შემდგომ მოვლას.

წინამდებარე პარაგრაფში შეფასებულია ნარჩენების მართვის ძირითად ეტაპების გონივრული ალტერნატივები. განსახილველი დაცული ტერიტორიების სპეციფიკიდან და სიტუაციური ანალიზიდან გამომდინარე შერჩეულია ოპტიმალური ვარიანტები, რაც შემდგომ პარაგრაფებში განხილულია უფრო დეტალურად.

8.1 ნარჩენების შემცირების ალტერნატივები

წინა პარაგრაფებში წარმოდგენილი „ვინ, სად, რა“ ანალიზის საფუძველზე გამოიკვეთა, რომ დღეისათვის განსახილველი დაცული ტერიტორიების დაბინძურების მნიშვნელოვან წყაროებს ადგილობრივი მოსახლეობა წარმოადგენს. შესაბამისად, აღნიშნულ წყაროებთან მიმართებაში ნარჩენების მოცულობების შემცირების ღონისძიებების გატარების პრაქტიკული ღირებულება საკმაოდ მაღალია. მეორე მხრივ, ამ მიმართულებით დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის კომპეტენცია ნაკლებად ვრცელდება და, ძირითადად, ცნობიერების ამაღლების პროგრამებით შემოიფარგლება. ამავე დროს არანაკლებ მნიშვნელოვანია ადმინისტრაციის მხრიდან მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და განთავსების პროგრამებთან კოორდინაცია და მაღალი ხარისხის ჩართულობის უზრუნველყოფა გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში.

თავისი კომპეტენციის ფარგლებში დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის მხრიდან ნარჩენების შემცირების ალტერნატიული ღონისძიებებიდან აღსანიშნავია:

- საკუთარი ნარჩენების მოცულობების შემცირება საჭირო მასალების და საშუალებების ოპტიმალური შერჩევის გზით, მაგალითად: სათანადო შეფუთვის მქონე გარემოსადმი მეგობრული პროდუქტების შეძენა, როგორიცაა ქაღალდი, მრავალჯერადი გამოყენების კარტრიჯები, ეკონათურები და სხვა;
- ეკოტურისტული თვალსაზრისით აქტიურ ლოკაციებზე ვიზიტორებისთვის სხვადასხვა სახის ფასიანი მრავალჯერადი გამოყენების ინვენტარის შეთავაზება (მაგალითად, წყლის მრავალჯერადი ბოთლები, ლაშქრობისთვის გამოსაყენებელი ჩანთები და სხვა);
- საკითხის გათვალისწინება მოიჯარე და კონტრაქტორ კომპანიებთან გაფორმებული ხელშეკრულებების ფარგლებში.

8.2 ნარჩენების შეგროვების და გამოტანის ალტერნატივები

ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიებისთვის განხილულია ნარჩენების შეგროვების შემდეგი ალტერნატივები:

1. ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების განლაგებას მხოლოდ დაცული ტერიტორიების შესასვლელებთან, ხოლო დაცული ტერიტორიების ფარგლებში

არსებულ ეკოტურისტულ ლოკაციებზე დაინერგოს პრინციპი „ნარჩენების გარეშე – გამოგაქვს ის, რაც შეგაქვს";

2. ნარჩენების შესაგროვებელი დიდი ზომის კონტეინერების განლაგება დაცული ტერიტორიების შესასვლელებთან (ნარჩენების შეგროვების ძირითადი პუნქტი). ასევე, შედარებით მცირე ზომის კონტეინერების განლაგება მოხდეს პოპულარულ ეკოტურისტულ ლოკაციებზეც (შეგროვების წინასწარი პუნქტები).
    - შეგროვების წინასწარი პუნქტებიდან ძირითად პუნქტამდე ნარჩენების ტრანსპორტირება ხორციელდება დაცული ტერიტორიების თანამშრომლების მიერ;
    - შეგროვების წინასწარი პუნქტებიდან ძირითად პუნქტამდე ნარჩენების ტრანსპორტირება ხორციელდება კონტრაქტორი კომპანიის დახმარებით.

1-ლი ვარიანტის შემთხვევაში საჭიროა მეტი ძალისხმევა ეფექტიანი განათლების სისტემის დანერგვისა და კარგად განსაზღვრული წესების დაცვის უზრუნველყოფის მხრივ.

მე-2 ვარიანტი მოითხოვს მეტ ფინანსურ და ადამიანურ რესურსს შეგროვების წინასწარი პუნქტების მომსახურების მიზნით. ამ შემთხვევაში, ასევე, აუცილებელია მკაცრი კონტროლის მექანიზმების დანერგვა და მიზანმიმართული ღონისძიებების გატარება, რომ ადგილი არ ჰქონდეს საპირისპირო შედეგებს (მაგ. შეგროვების წინასწარი პუნქტების დაზიანება ამინდის ან სხვადასხვა ადამიანური ფაქტორების გამო; სეპარირებული შეგროვების პრინციპების დარღვევა მიმდებარე დასახლებული პუნქტების მოსახლეობის მიერ ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების უსისტემო გამოყენების გამო და ა.შ.).

თავისი სპეციფიკიდან გამომდინარე ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიებისთვის შემოთავაზებულია ნარჩენების შეგროვების 1-ლი ალტერნატიული ვარიანტის გამოყენებას, რაც გულისხმობს ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების განლაგებას მხოლოდ დაცული ტერიტორიების შესასვლელებთან, რეინჯერთა სადგურების ეზოებში. ეკოტურისტული ბილიკების ფარგლებში უპირატესობა უნდა მიენიჭოს პრინციპს „გამოგაქვს ის, რაც შეგაქვს".

დღეისათვის, წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობრივი და სახეობრივი ანალიზის მიხედვით, ეკოტურისტული ლოკაციებიდან ნარჩენების გამოტანისთვის კონტრაქტორი კომპანიების გამოყენება ფინანსური და ტექნიკური თვალსაზრისით არ არის მიზანშეწონილი. ნარჩენების ეფექტიანი მართვის მიზნით უმჯობესია ნარჩენების გამოტანა განხორციელდეს დაცული ტერიტორიების თანამშრომლების მიერ.

8.3 ნარჩენების წინასწარი დამუშავების ალტერნატივები

კოდექსის განმარტებით ნარჩენების წინასწარი დამუშავება სხვა ოპერაციებთან ერთად გულისხმობს სეპარირებასაც, რაც, თავის მხრივ, წარმოადგენს ნარჩენების შეგროვების ისეთი მეთოდების გამოყენებას, რომლის დროსაც ნარჩენების ნაკადები მათი შემდგომი დამუშავების ხელშეწყობისათვის განცალკევებულია სახეობებისა და მახასიათებლების მიხედვით.

განსახილველი დაცული ტერიტორიების ფარგლებში სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვისთვის მნიშვნელოვანია გადაწყვეტილების მიღება იმის თაობაზე, თუ რა ტიპის ნარჩენები უნდა ჩაერთოს დამუშავების (აღდგენის) პროგრამაში. თავის მხრივ, ამისთვის საჭიროა ასეთი ტიპის ნარჩენების გასაღების ბაზრების/შესაბამისი კონტრაქტორების იდენტიფიცირება.

ახმეტის რეგიონში დღეისათვის მოქმედებს მხოლოდ ქაღალდის გადამამუშავებელი ობიექტი. თუმცა, დღეისათვის ასეთი ობიექტები, ძირითადად, ორიენტირებულია მსხვილ მომწოდებლებზე. ამასთანავე, ასეთი ობიექტების ტექნოლოგიური ხაზები არ არის გათვლილი სხვადასხვა ფიზიკურ კონდიციაში მყოფი ნარჩენების რეციკლირებაზე. გარკვეული სირთულეებია ტრანსპორტირების ოპერაციებთან დაკავშირებით.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ასევე, დღეისათვის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის განკარგულებაში არსებული შენობის მდგომმარეობის გათვალისწინებით ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობრივი ანალიზის საფუძველზე შემოთავაზებულია სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის ეტაპობრივი დანერგვის ალტერნატივები, კერძოდ:

- საწყის ეტაპზე ნარჩენების სეპარირებული პრაქტიკის დანერგვა ძირითად ლოკაციაზე (ადმინისტრაციული შენობა და ვიზიტორთა ცენტრი), რასაც ძირითადად, სადემონსტრაციო, საგანმანათლებლო და ცნობიერების ამაღლების მიზნები ექნება. დღეისათვის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის განკარგულებაში არსებული სამუშაო სივრცის მდგომმარეობის გათვალისწინებით, აღნიშნული ქმედება შესრულდეს სამომავლოდ, როდესაც ადმინისტრციისთვის აშენდება ახალი, მათთვის განკუთვნილი ადმინისტრაციული შენობა.
- შემდგომ ეტაპებზე ნარჩენების სეპარირებული პრაქტიკის დანერგვა დაცული ტერიტორიების სხვა აქტიურობის მქონე ეკოტურისტულ ლოკაციებზე; ასევე, ვალდებულებების დაკისრება მოიჯარე და კონტრაქტორი კომპანიებისთვის. აღნიშნულ ეტაპებზე დიდი მნიშვნელობა მიენიჭება ნარჩენების გასაღების ბაზრების და შესაბამისი კონტრაქტორების იდენტიფიცირებას.

8.4 ნარჩენების აღდგენის ალტერნატივები

დაცული ტერიტორიების ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების ადგილზე აღდგენის მხოლოდ ერთი ალტერნატიული ვარიანტი - კომპოსტირებაა - ოპტიმალური (ნარჩენების მართვის კოდექსის მიხედვით - აღდგენის ოპერაცია კოდით „R3“).

ადმინისტრაციის პერსონალის მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობის და მათი სახეობების გათვალისწინებით, კომპოსტირების ღონისძიების ჩატარება ადმინისტრაციული შენობის ფარგლებში მიზანშეწონილად არ მიგვაჩნია. თუმცა სამომავლოდ, როდესაც ადმინისტრაცია გადავა სხვა შენობაში და მათ ექნებათ ვიზიტორთა ცენტრი, ამ ღონისძიებას ვიზიტორთათვის დაემატება სადემონსტრაციო, საგანმანათლებლო ხასიათი.

სამომავლოდ, როდესასც ადმინისტრაცია გადავა ახალ შენობაში, შემოთავაზებულია კომპოსტირების პრაქტიკის დანერგვა, კერძოდ:

- ნარჩენების კომპოსტირება (კომპოსტირების ყუთი) ძირითად ლოკაციაზე (ადმინისტრაციული შენობა და ვიზიტორთა ცენტრი).

8.5 ნარჩენების დროებითი შენახვის ალტერნატივები

კოდექსის განმარტებით ნარჩენების დროებითი შენახვის ობიექტი ეს არის ობიექტი, სადაც ინახება ნარჩენები 3 წელზე ნაკლები დროით, თუ ნარჩენები განკუთვნილია აღდგენისთვის, ან 1 წელზე ნაკლები დროით, თუ ნარჩენები განკუთვნილია განთავსებისთვის. 50 ტონაზე ნაკლები არასახიფათო და 2 ტონაზე ნაკლები სახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვის ობიექტის მოწყობა და ოპერირება სპეციალურ რეგისტრაციას არ ექვემდებარება.

განსახილველი დაცული ტერიტორიების ფარგლებში არასახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვის ობიექტის მოწყობის ალტერნატივა, როგორც ტექნიკური, ასევე გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით, არ არის ოპტიმალური გამოსავალი. უკეთესი ალტერნატიული ვარიანტია არასახიფათო ნარჩენების გატანა მოხდეს დაგროვების შესაბამისად.

სახიფათო ნარჩენების მცირე რაოდენობებიდან გამომდინარე ნარჩენების დროებითი შენახვის ობიექტის მოწყობა პრაქტიკული თვალსაზრისით გამართლებულია მხოლოდ

ადმინისტრაციული შენობის ფარგლებში, რომელმაც საგანმანათლებლო ფუნქციაც შეიძლება შეითავსოს. შემოთავაზებულია ორი ალტერნატიული ვარიანტი:

I ვარიანტი - სახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვის კუთხის მოწყობა ადმინისტრაციული შენობის ფარგლებში, საწყობად გამოყენებულ ოთახში, სადაც განთავსდება შესაბამისი წარწერის მქონე ლითონის ურნა სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისთვის. დღეისათვის ამ ოთახში ინახება მწყობრიდან გამოსული და ადმინისტრაციის ბალანსზე არსებული კომპიუტერული ტექნიკა; რეინჯერების ძველი უნიფორმები და სხვა.

II ვარიანტი - სახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვისთვის მინის გამჭირვალე ყუთის მოწყობა, სადაც სექციების მიხედვით განთავსებული იქნება სხვადასხვა სახის სახიფათო ნარჩენი (მაგ. ელემენტი, კარტრიჯი, ლუმინესცენტური ნათურა და სხვა). აღნიშნულ ყუთს ექნება შესაბამისი აღნიშვნა და წარწერები სეპარირებული შეგროვების მნიშვნელობასთან დაკავშირებით.

ადმინისტრაციული შენობის მდგომარეობის გათვალისწინებით, ამ ეტაპზე რეკომენდაციას უწევთ I ალტერნატიულ ვარიანტს.

8.6 ნარჩენების ტრანსპორტირების ალტერნატივები

დღეისათვის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების საბოლოო განთავსების ადგილებამდე ტრანსპორტირება მუნიციპალური სამსახურების მიერ ხდება. პერსპექტივაში, ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვასთან ერთად, შემოთავაზებულია ნარჩენების ტრანსპორტირების ორი ალტერნატიული ვარიანტი:

1. სეპარირებული ნარჩენების ტრანსპორტირება ნარჩენების მიღება-გადამუშავებაზე პასუხისმგებელი კონტრაქტორების მიერ;
2. სეპარირებული ნარჩენების ტრანსპორტირება საბოლოო განთავსების/აღდგენის ადგილებამდე საკუთარი ძალებით (საკუთარი სატრანსპორტო საშუალებებით).

ნარჩენების ტრანსპორტირების მეთოდი მნიშვნელოვნად დამოკიდებულია ნარჩენების გადამამუშავებელი ობიექტების ადგილმდებარეობაზე და მათ მოთხოვნებზე. პერსპექტივაში შეიძლება დაინერგოს ორივე, ან კომბინირებული ტრანსპორტირების მეთოდი. აქვე აღსანიშნავია, რომ მე-2 ალტერნატიული ვარიანტი საჭიროებს დამატებით ინვესტიციებს სატრანსპორტო საშუალებების შეძენასთან და დამატებითი პერსონალის დაქირავებასთან დაკავშირებით. მეორე მხრივ, 1-ლი ალტერნატივის დამატებითი ფინანსური ხარჯები მომსახურების გაზრდილ ღირებულებას შეიძლება უკავშირდებოდეს.

9 ნარჩენების მართვის დაგეგმვა

9.1 ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ღონისძიებები

ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია უზრუნველყოფს ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ღონისძიებების გატარებას, რაც გულისხმობს:

- ადგილობრივ მოსახლეობასთან ეფექტიანი კომუნიკაცია, მათი ეკოგანათლება და ცნობიერების ამაღლება (დეტალურად აღწერილია შესაბამის პარაგრაფში);
- ეფექტიანი კოორდინაცია მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და განთავსების პროგრამებთან (დეტალურად აღწერილია შესაბამის პარაგრაფში);
- კონტრაქტორების/ინვესტორების კონტროლი, მათ ინდივიდუალურ ნარჩენების მართვის გეგმებში შემდეგი საკითხების გათვალისწინების მიზნით:
    - სამუშაო ზონების საზღვრების დაცვის ეფექტიანი ღონისძიებები, რათა ადგილი არ ჰქონდეს სამშენებლო და ნგრევის მასალების დამატებით წარმოქმნას;
    - დაცული ტერიტორიების საზღვრებში შემოსატანი სამშენებლო-სარეკონსტრუქციო მასალების და ინსტრუმენტების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი კონტროლის ეფექტიანი ღონისძიებები;
- საკუთარი ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ღონისძიებების ეფექტურად გატარება, რაც, თავის მხრივ, გულისხმობს შემდეგს:
    - სათანადო შეფუთვის მქონე გარემოსადმი მეგობრული პროდუქტების შეძენა, როგორიცაა ქაღალდი, მრავალჯერადი გამოყენების კარტრიჯები, ეკონათურები და სხვა;
    - უსაფრთხოებისა და ჯანდაცვის ნორმების დაცვით ცალკეული სახის ინვენტარის გამოყენება შეძლებისდაგვარად მრავალჯერადად;
    - დაზიანებული და მწყობრიდან გამოსული ხელსაწყოების შეძლებისდაგვარად შეკეთება და ხელმეორედ გამოყენება (მაგ. დაცლილი კარტრიჯები გადაეცემა მომწოდებელს და მოხდება მათი დატენვა-აღდგენა);
    - მცირე რაოდენობით მედიკამენტების, ასევე, ეზოს ფარგლებში მწვანე ნარგავების შეწამვლისთვის საჭირო ქიმ-პრეპარატების შესყიდვისას გაკონტროლდება მათი ვარგისიანობის ვადა.
- ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ღონისძიებების ეფექტურად გატარება, რაც, თავის მხრივ, გულისხმობს შემდეგს:
    - ეკოგანათლების და ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებების გატარება (დეტალურად აღწერილია შესაბამის პარაგრაფში);
    - ეკოტურისტული თვალსაზრისით აქტიურ ლოკაციებზე სხვადასხვა სახის ფასიანი მრავალჯერადი გამოყენების ინვენტარის შეთავაზება (მაგალითად, წყლის მრავალჯერადი ბოთლები, ლაშქრობისთვის გამოსაყენებელი ჩანთები და სხვა). კარგი პრაქტიკა იქნება მსგავს საველე ინვენტარზე დატანილი იყოს შესაბამისი საინფორმაციო წარწერები ან დაცული ტერიტორიების რუკა, სადაც მონიშნული იქნება ნარჩენების შესაგროვებელი ლოკაციები.

9.2 ნარჩენების შეგროვება და სეპარირების მეთოდები

როგორც ალტერნატივების ანალიზის პარაგრაფში აღინიშნა, ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში სამომავლოდ შემოთავაზებულია ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების მეთოდების დანერგვა რამდენიმე ეტაპად. შემოთავაზებულია, რომ დაცული ტერიტორიების ფარგლებში სეპარირებული შეგროვების ღონისძიებები დაინერგოს 2 ეტაპად. ყოველი მომდევნო ეტაპი გულისხმობს ნარჩენების სეპარირების პროცესის გაუმჯობესებას. ეს ეტაპებია:

I. **ეტაპი** - ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრინციპების დანერგვა ადმინისტრაციული შენობის ტერიტორიაზე, რასაც ექნება სადემონსტრაციო, საგანმანათლებლო დანიშნულება. ამ ეტაპზე ნარჩენები დახარისხებული იქნება 3 ნაკადად: 1. ქაღალდი/მუყაო; 2. შერეული საყოფაცხოვრებო ნარჩენები; 3. სახიფათო ნარჩენები (შერეული ბატარეები; ლუმინესცენტული ან სხვა ვერცხლიწყლის შემცველი ნარჩენები და სხვა) - სველი და მყარი ნარჩენები (2025-2026 წლიდან);

II. **ეტაპი** - ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრინციპების დანერგვა-გაუმჯობესება ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ტერიტორიაზე. ამ ეტაპზე არასახიფათო ნარჩენები დახარისხებული იქნება 4 ნაკადად: 1. ქაღალდი/მუყაო; 2. პალსტმასი/პოლიეთილენი; 3. ლითონის მცირე ზომის ნაწარმი; 4. ორგანული ნარჩენები; სახიფათო ნარჩენების დახარისხება მოხდეს 3 ნაკადად: 1. ნავთობპროდუქტების შემცველი ნარჩენები; 2. შერეული ბატარეები და 3. ლუმინესცენტური ან სხვა ვერცხლისწყლის შემცველი ნარჩენები (2030 წლიდან).

ეკოტურისტულ ლოკაციებზე ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი საყოფაცხოვრებო ნარჩენები: ეკოტურისტული ბილიკების და ლოკაციების ფარგლებში წინასწარი შეგროვება გათვალისწინებული არ არის. პრინციპით „გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ შერეული ნარჩენები განთავსდება უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებში.

გარეშე წყაროების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენები, რომელიც ვრცელდება დაცული ტერიტორიების საზღვრებში:

ნაწილობრივ შეგროვება ხდება რეინჯერების მიერ. შერეული ნარჩენები გატანილი და განთავსებული იქნება უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებში.

9.2.1 მოთხოვნები ნარჩენების შეგროვების და გამოტანის პროცესში

ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია უზრუნველყოფს შესაბამისი ღონისძიებების გატარებას ნარჩენების ეფექტიანი შეგროვების და გამოტანის პროცესში:

- აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე მოხდება ნარჩენების წარმოქმნის მხრივ პრიორიტეტული ლოკაციების განსაზღვრა და ნარჩენების გამოტანის ეფექტიანი მარშრუტების შერჩევა;
- აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე მოხდება მუნიციპალიტეტების შესაბამის სამსახურებთან კომუნიკაცია პრიორიტეტულ ლოკაციებზე ნარჩენების შესაგროვებელი ურნების დამატება-განახლების მიზნით;
- აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე მოხდება ნარჩენების შესაგროვებელი საკუთარი ინვენტარის შეფასება და საჭიროების მიხედვით პრიორიტეტულ ლოკაციებზე ნარჩენების შესაგროვებელი ურნების დამატება-განახლება-წესრიგში მოყვანა;
- რეინჯერთა სადგურებში დაინერგება მოკლე ტრენინგების პრაქტიკა ტურისტული ჯგუფებისთვის, რომლის შინაარსი უნდა იყოს მათთვის ინფორმაციის მიწოდება შემდეგ საკითხებზე:
  - პრინციპის „გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ აუცილებლობის შესახებ;
  - მუნიციპალური კონტეინერების ადგილმდებარეობების შესახებ;
  - სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის და მნიშვნელობის შესახებ.
- წელიწადში ორჯერ (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ) განხორციელდება დაცული ტერიტორიების მგრძნობიარე მონაკვეთების მასშტაბური დასუფთავება და ნარჩენების შეგროვება. დასუფთავების აქციაში ჩართული იქნებიან მოხალისეები (მოსწავლეები, სტუდენტები და სხვა);
- ადმინისტრაციულ შენობაში წარმოქმნილი მცირე რაოდენობით სახიფათო ნარჩენების შეგროვების პროცესში გათვალისწინებული იქნება შემდეგი საკითხები:

- ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერი განთავსდება დახურულ შენობაში, მაქსიმალურად იზოლირებულ ოთახში;
- სახიფათო ნარჩენების შეფუთვა და კონტეინერი აღინიშნება შესაბამისი აღმნიშვნელი ნიშნით (ეტიკეტით);
- აკრძალულია ერთმანეთთან შეუთავსებელი ნარჩენების მოთავსება ერთსა და იმავე კონტეინერში;
- აკრძალული იქნება ნარჩენების ხელით ჩაწნეხა;
- გამჭირვალე სადემონსტრაციო ყუთის მოწყობის შემთხვევაში ნარჩენები განთავსებული იქნება სექციებად. აღნიშნულ ყუთში განთავსდება მხოლოდ შერეული ბატარეები და ხელსაწყოები. აკრძალული იქნება აღნიშნულ ყუთში ნავთობპროდუქტებით დაბინძურებული ნარჩენების, ლუმინესცენტური ნარჩენების ან სხვა ვერცხლისწყლის შემცველი ნარჩენების განთავსება.

9.3 ნარჩენების ტრანსპორტირების პირობები

როგორც ზემოთ აღინიშნა, სეპარირებულად შეგროვებული ნარჩენების ტრანსპორტირება შესაძლოა განხორციელდეს ორი გზით:

1. სეპარირებული ნარჩენების ტრანსპორტირება ნარჩენების მიღება-გადამუშავებაზე პასუხისმგებელი კონტრაქტორების მიერ;
2. სეპარირებული ნარჩენების ტრანსპორტირება საბოლოო განთავსების/აღდგენის ადგილებამდე საკუთარი ძალებით (საკუთარი სატრანსპორტო საშუალებებით).

ნარჩენების ტრანსპორტირების მეთოდი მნიშვნელოვნად დამოკიდებულია ნარჩენების გადამამუშავებელი ობიექტების ადგილმდებარეობაზე და მათ მოთხოვნებზე.

ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია, ნარჩენების საკუთარი ძალებით ტრანსპორტირების პროცესში გაატარებს შესაბამის ღონისძიებებს, მათ შორის:

- ნარჩენების ტრანსპორტირებისათვის განკუთვნილი ავტოსატრანსპორტო საშუალება იქნება ტექნიკურად გამართული. მისი აღჭურვილობა და კომპლექტაცია უნდა შეესაბამებოდეს გადასატანი ნარჩენების სახეობას. გამორიცხული უნდა იყოს ნარჩენების ქარით გაფანტვა ან ნალექების ნარჩენებზე ზემოქმედება;
- სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირებისათვის განკუთვნილ ავტოსატრანსპორტო საშუალებებს ექნებათ შესაბამისი აღმნიშვნელი ნიშანი;
- თავიდან იქნება აცილებული ერთმანეთთან შეუთავსებელი ნარჩენების ტრანსპორტირება;
- ნარჩენების გადამზიდველი ვალდებულია სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირების განხორციელებამდე მიიღოს ნარჩენების ტრანსპორტირებისათვის სატრანსპორტო საშუალების დაშვების მოწმობა, ხოლო სატრანსპორტო საშუალების მძღოლი ვალდებულია სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირებისას თან იქონიოს აღნიშნული მოწმობა;
- სახიფათო ნარჩენების გადამზიდველი ვალდებულია, სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირებისას თან იქონიოს სახიფათო ნარჩენების საინფორმაციო ფურცელი და სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირების ფორმა (სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების სპეციალური მოთხოვნების შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის შესაბამისად).

9.4 ნარჩენების საბოლოო განთავსება ან აღდგენა

ნარჩენების მართვის პროცესის ბოლო ეტაპს მათი განთავსება (D) ან აღდგენა (R) წარმოადგენს. საწყის ეტაპზე უმეტესი სახეობის ნარჩენისთვის პრიორიტეტულად ჩაითვალა განთავსების

ოპერაციები, რომ მოკლე პერიოდში მოხდეს არსებული პრობლემების გამოსწორება - დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების უსისტემო გავრცელების მაქსიმალური პრევენცია. შემდგომ ეტაპებზე, პრიორიტეტი ენიჭება აღდგენის ღონისძიებებს, რაც საუკეთესო გარემოსდაცვითი პრაქტიკაა. მნიშვნელოვანია, რომ აღდგენის ღონისძიებების პრიორიტეტიზაცია ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვა-გაუმჯობესების პარალელურად მოხდეს.

ცხრილში 9.4.1. წარმოდგენილია ინფორმაცია ნარჩენების საბოლოო განთავსება-აღდგენის შემოთავაზებული ღონისძიებების შესახებ, ნარჩენების სახეობების მიხედვით.

ცხრილი 9.4.1. ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების განთავსების და აღდგენის ღონისძიებები

ნარჩენის კოდი	ნარჩენის დასახელება	სახიფათო (დიახ/არა)	სახიფათოობის მახასიათებელი	განთავსების/აღდგენის ოპერაციები	
				განთავსების/აღდგენის კოდი	განმარტება
20 01 01	ქაღალდი და მუყაო	არა	-	R 5	გადაეცემა კონტრაქტორს შემდგომი აღდგენის მიზნით / შპს ნეოპრინტი
20 01 02	მინა	არა	-	D1 პერსპექტივაში, R 5	მუნიციპალური სამსახურების მიერ ტრანსპორტირდება და განთავსდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე. პერსპექტივაში გადაეცემა კონტრაქტორს შემდგომი აღდგენის მიზნით
20 01 03	მცირე ზომის პლასტმასის ნარჩენი	არა	-	R 5	გადაეცემა კონტრაქტორს შემდგომი აღდგენის მიზნით / შპს აგროუბანი
20 01 05	მცირე ზომის ლითონის ნაწარმი	არა	-	R 4	გადაეცემა კონტრაქტორს შემდგომი აღდგენის მიზნით / შპს „ჯეო სტილი“
20 01 08	სამზარეულოს ორგანული ნარჩენები	არა	-	R 3	მუნიციპალური სამსახურების მიერ ტრანსპორტირდება და განთავსდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე
20 01 32	მედიკამენტები	არა	-	D 1	მუნიციპალური სამსახურების მიერ ტრანსპორტირდება და განთავსდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე (წალკის ან თეთრიწყაროს მოქმედ ნაგავსაყრელზე)
20 02 01	კომპოსტირებადი ნარჩენები (ადმინისტრაციული შენობის ეზოს დასუფთავების პროცესში წარმოქმნილი „მწვანე“ ნარჩენები)	არა	-	R 3	კომპოსტირება ადგილზე
20 03 01	შერეული მუნიციპალური ნარჩენები	არა	-	D 1	მუნიციპალური სამსახურების მიერ ტრანსპორტირდება და განთავსდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე (წალკის ან თეთრიწყაროს მოქმედ ნაგავსაყრელზე)
20 01 27*	საღებავები, მელნები, წებოვანი და რეზინის, რომლების შეიცავს საშიში ქიმიურ ნივთიერებებს;	დიახ	H 5	D 10 ან R 9	გადაეცემა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე კონტრაქტორს, რომელიც უზრუნველყოფს: • ნარჩენის ინსინერაციას /შპს „მედიკალ ტექნოლოჯი“

					ან • ნარჩენის აღდგენას/შპს „სანიტარი“
20 01 33*	20 01 33* - შერეული ბატარეები და აკუმულატორები	დიახ	H 5	R 4	გადაეცემა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე კონტრაქტორს, რომელიც უზრუნველყოფს აღდგენას / შპს ჯეო სტილი; შპს ანტკელი
20 01 35*	წუნდებული ხელსაწყოები	დიახ	H 4, H 5	R 4	გადაეცემა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე კონტრაქტორს, რომელიც უზრუნველყოფს აღდგენას / შპს ჯეო სტილი
15 02 02*	ნავთობ პროდუქტებით დაბინძურებული ქსოვილები (საწმენდი ნაჭრები და დამცავი ტანისამოსი)	დიახ	H 15	D 10	გადაეცემა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე კონტრაქტორს, რომელიც უზრუნველყოფს ნარჩენის ინსინერაციას / შპს „მედიკალ ტექნოლოჯი“, შპს „სანიტარი“
17 09 03*	სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები (მათ შორის შერეული ნარჩენები), რომლებიც შეიცავს სახიფათო ნივთიერებებს;	დიახ	H 5, H 7	D 10 (პერსპექტივაში - D 1)	გადაეცემა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე ორგანიზაციას, რომელიც უზრუნველყოფს ნარჩენის ინსინერაციას. პერსპექტივაში, ქვეყანაში სახიფათო ნარჩენების პოლიგონის მოწყობის შემთხვევაში ექვემდებარება ნაგავსაყრელზე განთავსებას. ***(ნარჩენის საბოლოო განთავსება-აღდგენის ვალდებულება ექნება კონტრაქტორს)***
17 09 04	შერეული სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები	არა	-	D 1	რეგიონში მოქმედ სამშენებლო ნარჩენების ნაგავსაყრელზე. ***(ნარჩენის საბოლოო განთავსება-აღდგენის ვალდებულება ექნება კონტრაქტორს)***

- შპს აგროუბანი - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების გაცემის თარიღი 22.03.2024 და N 162/ს;
- შპს „ჯეო სტილი“ - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების №2-50 (21.01.2020);
- შპს „ნეოპრინტი“ - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების გაცემის თარიღი 18.05.2021 და N 2-692;
- შპს „მედიკალ ტექნოლოჯი“ - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების №2-714 (26.07.2019) და №2-1261 (31.12.2020);
- შპს „სანიტარი“ - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების №2-153 (20.02.2020) და №2-351 (16.05.2018);
- შპს ანტკელი - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების გაცემის თარიღი 01.03.2018 და N 2-117.

9.5 მოთხოვნები კონტეინერების შერჩევასა და განთავსებასთან დაკავშირებით

როგორც ზემოთ აღინიშნა, ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევას წარმოადგენს განსახილველი დაცული ტერიტორიების საზღვრების მომიჯნავედ არსებულ სასოფლო სავარგულებზე პოლიეთილენის ფირის გამოყენება, რომელიც მოსავლის აღების შემდეგ, ქარის მიერ გაიტანება დიდ მანძილებზე. სიტუაციური ანალიზის საფუძველზე ბაბანეურის ნაკრძალის მიმდებარე დასახლებულ პუნქტებში (სოფ. არგოხი, მაღრაანი, ბაბანეური) ნარჩენების შესაგროვებელი კონტენერების ნაკლებობა არ აღინიშნება. თითო სოფელში 7-8 ცალი კონტეინერია, რომელიც გაიტანება მუნიციპალური სამსახურის მიერ კვირაში ერთხელ. ბაწარას ნაკრძალის და ილტოს აღკვეთილის მომიჯნავედ დასახლებული პუნქტები არ არის.

კონტეინერების შერჩევა და განთავსება უნდა განხორციელდეს შემდეგი კრიტერიუმების გათვალისწინებით:

მუნიციპალური კონტეინერები შერეული საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შეგროვების მიზნით:

- მუნიციპალური კონტეინერები უნდა იყოს სტანდარტული დიზაინის და გამძლე - მიზანშეწონილია ყველგან ერთი სტანდარტული დიზაინის კონტეინერების დადგმა;
- კონტეინერი უნდა შეესაბამებოდეს ნარჩენების შემგროვებელი ავტომანქანის ჩატვირთვის მექანიზმს;
- კონტეინერები განთავსებული უნდა იყოს აქტიური სარგებლობის უბნებთან მაქსიმალურად ახლოს (განსაკუთრებით, დაცული ტერიტორიების შესასვლელებთან), ვიზიტორებისთვის ხელმისაწვდომ ტერიტორიებზე. ამასთანავე, კონტეინერები ორგანულად უნდა ერწყმოდეს გარემოს და არ უნდა არღვევდეს ესთეტიურ ხედს;
- კონტეინერების განთავსება უნდა მოხდეს სწორი რელიეფის პირობებში, მცენარეული საფარისგან მაქსიმალურად თავისუფალ უბანზე;
- კონტეინერები მაქსიმალურად დაცული უნდა იყოს გარეშე ფაქტორებისგან (მათ შორის, ამინდის გავლენისგან);
- დაცული ტერიტორიების სიახლოვეს განთავსებული კონტეინერების ტექნიკური მდგომარეობა, ასევე, მათი რაოდენობა უნდა მოწმდებოდეს წელიწადში ორჯერ, აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ.

ადმინისტრაციის კონტეინერები სეპარირებული ნარჩენების შეგროვების მიზნით:

- კონტეინერების განთავსება ვიზიტორებისთვის (მათ შორის, ბავშვებისთვის) ხელმისაწვდომ ადგილებში;
- კონტეინერები კარგად უნდა იყოს ეტიკეტირებული (ნათლად უნდა იყოს მითითებული რა ტიპის ნარჩენების განთავსება უნდა მოხდეს კონკრეტულ კონტეინერში), კონტეინერში ნარჩენების სათანადო ფრაქციის სწორედ განთავსების პროცესის ხელშეწყობის მიზნით;
- კონტეინერების განთავსება და დიზაინი არ უნდა არღვევდეს ადგილმდებარეობის ვიზუალურ-ლანდშაფტურ გარემოს;
- კონტეინერები მაქსიმალურად დაცული უნდა იყოს გარეშე ფაქტორებისგან (მათ შორის, ამინდის და ცხოველების გავლენისგან). ამავე დროს, კონტეინერების დიზაინი მისი ადვილად დაცლის საშუალებას უნდა იძლეოდეს;
- კონტეინერების ტექნიკური მდგომარეობა, ასევე, მათი რაოდენობა უნდა მოწმდებოდეს მინიმუმ წელიწადში ორჯერ, აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ.

მუნიციპალური კონტეინერების და დაცული ტერიტორიების ფარგლებში გათვალისწინებული სეპარირებული ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების მაგალითები იხ. სურათებზე 9.5.1.

სურათები 9.5.1. ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების მაგალითები

მუნიციპალური კონტეინერები:

სეპარირებული შეგროვების კონტეინერები:

9.6 საინფორმაციო ნიშნები

დღეისათვის ერთ-ერთ გამოწვევას საინფორმაციო ნიშნების ნაკლებობა წარმოადგენს. ეფექტიანად ბრენდირებული და ოპტიმალურ ადგილებზე განთავსებული საინფორმაციო ნიშნები დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების უსისტემო გავრცელების პრევენციის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ბერკეტია.

საინფორმაციო ნიშნების განთავსება-განახლების პროცესში ძირითად სამიზნე ობიექტებს წარმოადგენს:

- დაცული ტერიტორიების საზღვრისპირა დასახლებების მაცხოვრებლები;
- მწყემსები;
- ვიზიტორები.

მაქსიმალური ეფექტის მისაღწევად მნიშვნელოვანია, რომ საინფორმაციო ნიშნების ბრენდირება და განთავსება შესაბამის სამიზნე ობიექტებზე იყოს აქცენტირებული. ცხრილში 9.6.1. წარმოდგენილია ინფორმაცია დაცული ტერიტორიების საზღვრებში და საზღვრისპირა ადგილებში საინფორმაციო ნიშნების ეფექტიანი განაწილების შესახებ.

ცხრილი 9.6.1.

ადგილმდებარეობა	საინფორმაციო ნიშნების შინაარსი
დაცული ტერიტორიების საზღვრისპირა სოფლები	მითითება დაცულ ტერიტორიებში მოქცევის წესებზე, ასევე, ნარჩენებით გარემოს დაბინძურებაზე ქვეყანაში მოქმედ საკანონმდებლო სანქციებზე. ნიშნები, საჭიროებისამებრ, წარმოდგენილი უნდა იყოს, ასევე, უცხოურ ენაზე
ტრადიციული საძოვარი ტერიტორიები	მითითება დაცულ ტერიტორიებში მოქცევის წესებზე, ასევე, ნარჩენებით გარემოს დაბინძურებაზე ქვეყანაში მოქმედ საკანონმდებლო სანქციებზე. საინფორმაციო ნიშნები, საჭიროებისამებრ, წარმოდგენილი უნდა იყოს როგორც ქართულ, ასევე, უცხოურ ენაზე
რეინჯერთა სადგური	• მითითება დაცულ ტერიტორიებში მოქცევის წესებზე, ასევე, ნარჩენებით გარემოს დაბინძურებაზე ქვეყანაში მოქმედ საკანონმდებლო სანქციებზე; • საინფორმაციო ნიშნები ნარჩენების სეპარირებულ შეგროვებასთან დაკავშირებით; • ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების უბანზე საინფორმაციო დაფის განთავსება, სადაც მოცემული იქნება: ○ დაცული ტერიტორიების რუკა ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების დატანით; ○ საინფორმაციო დაფა ნარჩენების დაშლის პერიოდების შესახებ (მაგალითი იხ. სურათზე 9.6.1.).;
კომპოსტირების უბნები	ინფორმაცია კომპოსტირების წესების შესახებ, მათ შორის, კომპოსტირებას დაქვემდებარებული ნარჩენების ჩამონათვალი და იმ ნარჩენების ჩამონათვალი, რომელიც კომპოსტირებას არ ექვემდებარება.
ტურისტულად აქტიური ლოკაციები, მათ შორის: დაცული ტერიტორიების შესასვლელები, საპიკნიკე ტერიტორიები, გადასახედები და სხვა.	• მითითება დაცულ ტერიტორიებში მოქცევის წესებზე, ასევე, ნარჩენებით გარემოს დაბინძურებაზე ქვეყანაში მოქმედ საკანონმდებლო სანქციებზე; • მითითება აღნიშნულ ლოკაციასთან არსებულ უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებთან დაკავშირებით; • საინფორმაციო ნიშნები ნარჩენების

	სეპარირებულ შეგროვებასთან დაკავშირებით; • მითითება „გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ პრინციპთან დაკავშირებით; • კარგი პრაქტიკაა ცალკეულ ლოკაციებზე კარიკატურების, სახალისო ლექსების და ფრაზების განთავსება (მაგალითები იხ. სურათებზე 9.6.2.).

გარდა ამისა, სეპარირებული ნარჩენების შეგროვების კონტეინერებს უნდა ჰქონდეთ სათანადო აღნიშვნა და წარწერა მასში განსათავსებელი ნარჩენების სახეობებთან დაკავშირფებით.

სურათი 9.6.1. საინფორმაციო დაფის მაგალითი ნარჩენების დაშლის პერიოდების შესახებ

სურათები 9.6.2. ნიშნებზე კარიკატურების და სახალისო ლექსების ასახვა

9.7 კომპოსტირება

განსახილველ დაცულ ტერიტორიებზე წარმოქმნილი გარკვეული სახის ნარჩენების საბოლოო მართვის ერთ-ერთ მეთოდად შემოთავაზებულია ადგილზე აღდგენა - კომპოსტირება, რაც შესაბამისობაშია კოდექსით განსაზღვრულ „სიახლოვის პრინციპთან“.

კომპოსტირება ეს არის ბიოლოგიური პროცესი, რომელიც მიმდინარეობს ორგანული ნარჩენების, მიკროორგანიზმების, ტენისა და ჟანგბადის ურთიერთზემოქმედების შედეგად და რომლის საშუალებითაც მყარი ორგანული ნარჩენები გარდაიქმნება ჰუმუსის მსგავს პროდუქტად – კომპოსტად, რომელიც შავი, ფხვიერი მიწის სუნის მქონე ორგანულ მასას წარმოადგენს.

განსახილველი დაცული ტერიტორიებისთვის ამ ეტაპზე კომპოსტირების მეთოდის დანერგვა მიზანშეწონილად არ მიგვაჩნია. შემდგომში, როდესაც ადმინისტრაცია გადავა ახალ შენობაში რეკომენდირებულია მცირე ზომის ქარხნული წარმოების კომპოსტირების ყუთის დაყენება. ამ ღონისძიებას ექნება საგანმანათლებლო და სადემონსტრაციო ხასიათი. კომპოსტირების მეთოდის დანერგვა უნდა განხორციელდეს სინქრონულად ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების მეთოდის ეტაპობრივ დანერგვასთან ერთად.

სურათი 9.7.1. კომპოსტირების ყუთების მაგალითი (ცალკეულ ეკოტურისტულ ლოკაციებზე)

9.8 ეკოგანათლება და ცნობიერების ამაღლების პროგრამები

ბაწარა-ბაბანეურის დაცულ ტერიტორიებზე ნარჩენების მართვის პროცესის მნიშვნელოვანი შემადგენელი კომპონენტი უნდა იყოს მომსახურე პერსონალის, ვიზიტორების და მიმდებარე მოსახლეობის განათლება და ინფორმირებულობის მაღალი დონის უზრუნველყოფა. ცნობიერების ამაღლების და საგანმანათლებო პროგრამამ უნდა მოიცვას შემდეგი საკითხები:

- ადმინისტრაციის თანამშრომლების შესაძლებლობების გაძლიერება ნარჩენების მართვის საკითხებზე, მიზანმიმართული სწავლებების და განხილვის გზით. ამ თვალსაზრისით რეკომენდებულია, რომ ადმინისტრაციის მინიმუმ ერთ თანამშრომელს გავლილი ჰქონდეს შესაბამისი ტრენინგი ნარჩენების მართვის სფეროში და ფლობდეს შესაბამის სერთიფიკატს. ტრენინგების ფარგლებში უნდა მიიღონ ცოდნა შემდეგ საკითხებზე:
    - ნარჩენების ტიპების/სახეობების შესახებ;
    - ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებულ საკანონმდებლო მოთხოვნების შესახებ;
    - ნარჩენების მართვის ეროვნული სამოქმედო გეგმის შესახებ;
    - მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის შესახებ;
    - სახიფათო და არასახიფათო ნარჩენების მართვის პროცესის საკანონმდებლო მოთოვნების შესახებ და ა.შ.

  კოდექსის მოთხოვნების შესაბამისად, აღნიშნული პერსონალის ძირითადი მოვალეობები უნდა იყოს:
    - ნარჩენების მართვის გეგმის განახლება-კორექტირების საჭიროების დადგენა;
    - ნარჩენების მართვის გეგმის განხორციელების ორგანიზება;

- ნარჩენების მართვის სფეროში საქართველოს კანონმდებლობის მოთხოვნების შესრულებაზე შიდა კონტროლის განხორციელება.

- ვიზიტორების ინფორმირება ნარჩენების მართვის საკითხებზე დაცული ტერიტორიების დათვალიერებამდე. მათთვის საინფორმაციო ბროშურების დარიგება, სადაც მითითებული იქნება ნარჩენების გამოსატანი მარშრუტები და მუნიციპალური კონტეინერების ადგილმდებარეობა;
- ვიზიტორების ჩართვა დაცულ ტერიტორიებზე დანერგილი ნარჩენების მართვის პროცესის სხვადასხვა ეტაპებზე;
- დაცულ ტერიტორიებზე საგანმანათლებლო სპეციალური ტურების ორგანიზება თემების, სკოლების და მოსახლეობისათვის (წელიწადში მინიმუმ ერთხელ), ძირითად სამიზნე ობიექტებს წარმოადგენს შემდეგი დასახლებული პუნქტები: ბაბანეური, მაღრაანი, არგოხი, ლალისყური ქვემო ალვანი;
- აქტიური ეკოტურისტული სეზონის დაწყებამდე დაბინძურების მაღალი რისკების მქონე ლოკაციების სიახლოვეს არსებულ დასახლებებში, საგანმანათლებლო დაწესებულებებში, კერძო ობიექტებში (მათ შორის, საზოგადოებრივი კვების ობიექტები და სხვა) შესაბამისი საინფორმაციო ბროშურების დარიგება;
- ნარჩენების მართვის საკითხებთან დაკავშირებული ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ვებ-გვერდებზე;
- დასუფთავების აქციების ორგანიზება, ფართო საზოგადოების წარმომადგენლების, მოხალისეების მონაწილეობით, აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ. დასუფთავების აქციების ძირითად სამიზნე ლოკაციებს ზემოთ აღნიშნული, დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე უბნები წარმოადგენს.

9.9 მუნიციპალიტეტებთან თანამშრომლობა ნარჩენების მართვის პროცესში

ნარჩენების მართვის პროცესში მუნიციპალიტეტებთან თანამშრომლობას განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს. მათ შორის მნიშვნელოვანია კოორდინაცია მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და განთავსების პროგრამებთან. ნარჩენების მართვის პროცესში მუნიციპალიტეტთან თანამშრომლობა მოიცავს შემდეგ საკითხებს:

- **მონაწილეობა მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავება-განახლების პროცესში:** ადმინისტრაციამ უნდა შეიტანოს თავისი წვლილი ახმეტის მუნიციპალიტეტის ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავებაში. მნიშვნელოვანია, რომ წინამდებარე ნარჩენების მართვის გეგმა ინტეგრირებული იყოს მუნიციპალურ პროგრამებში. განსაკუთრებულ ყურადღებას საჭიროებს შემდეგი საკითხები:
  - პრობლემის გადაჭრის გზების მოძიება დაცული ტერიტორიების მომიჯნავე იმ დასახლებულ პუნქტებისთვის, სადაც ადგილობრივი მოსახლეობის სახნახ-სათესი სავარგულების მოვლის შედეგად წარმოიქმნება დიდი რაოდენობის პლასტიკის ნარჩენი (პოლიეთილენის ფირის და აგროქიმიკატების შესაფუთი პლასტიკის ბოთლების სახით).
  - ჩართულობა დაცული ტერიტორიების მომიჯნავე სოფლებში მუნიციპალური კონტეინერების ოპტიმალური განლაგების და რაოდენობების განსაზღვრის პროცესში. მნიშვნელოვანია, რომ კონტეინერების განლაგების და რაოდენობების განსაზღვრისას გათვალისწინებული იყოს ვიზიტორების გადაადგილების ძირითადი მარშრუტები სეზონურ ჭრილში;
  - ჩართულობა დაცული ტერიტორიების მომიჯნავე სოფლებში მუნიციპალური კონტეინერების ოპტიმალური დიზაინის შერჩევის პროცესში. ზოგიერთ უბანზე შესაძლებელია საჭირო იყოს დამატებითი უსაფრთხოების ზომების მიღება გარეშე

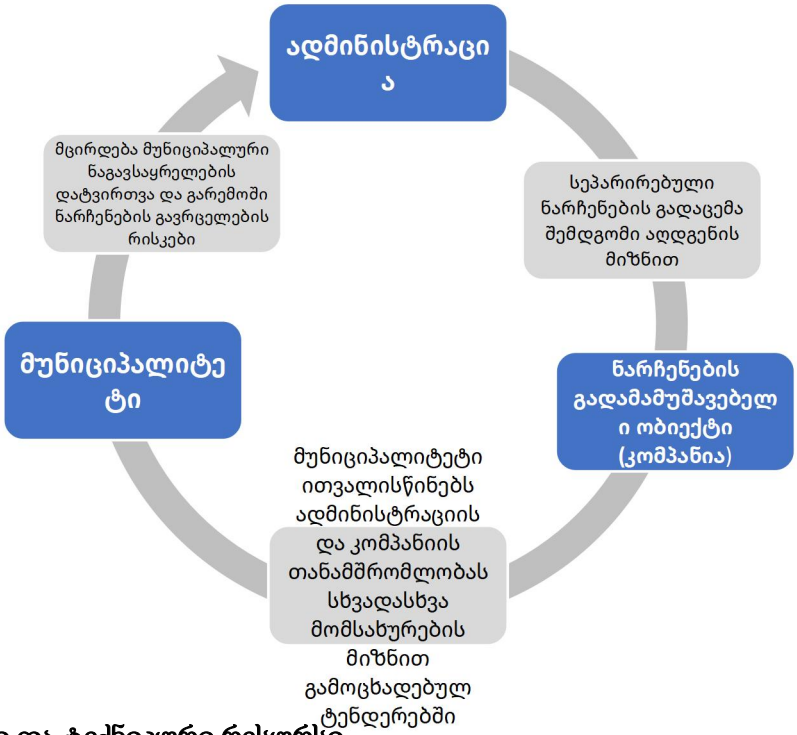
ფაქტორების ზემოქმედების და ნარჩენების უსისტემო გავრცელების პრევენციის მიზნით;

- ჩართულობა მუნიციპალური კონტეინერების განტვირთვის პერიოდულობის განსაზღვრის პროცესში. გათვალისწინებული უნდა იყოს ვიზიტორების გადაადგილების ძირითადი მარშრუტები და ტურისტული სეზონურობა;

- **კოორდინაცია ეკოგანათლების და ცნობიერების ამაღლების პროგრამების ფარგლებში:** ადმინისტრაციასა და მუნიციპალიტეტებს შორის შესაძლებელია უზრუნველყოფილ იქნას მკაფიო შეხების წერტილები ეკოგანათლების და ცნობიერების ამაღლების პროგრამების ფარლებში. შესაძლებელია დაიგეგმოს და განხორციელდეს ერთობლივი საგანმანათლებლო ტერინინგები დაცული ტერიტორიების მომიჯნავედ არსებულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებში. ხელი შეეწყოს შესაბამისი ბროშურების გავრცელებას. ასევე მნიშვნელოვანია მჭიდრო კოორდინაცია და თანამშრომლობა პერიოდული დასუფთავების აქციების ფარგლებში.

- **კოორდინაცია ნარჩენების აღდგენის პროცესში.** პერსპექტივაში შესაძლებელია შეიკრას ძალზედ სასარგებლო და ეფექტიანი ჯაჭვი ადმინისტრაციას, მუნიციპალიტეტებსა და რეგიონში მოქმედ ნარჩენების გადამამუშავებელ ობიექტებს შორის. საკითხთან დაკავშირებით საჭიროა ეფექტიანი კომუნიკაცია მუნიციპალურ შესაბამის სამსახურებთან, რომ უზრუნველყოფილი იყოს ასეთი ობიექტების მხარდაჭერა. თანამშრომლობის მიახლოებითი მაგალითი მოცემულია დიაგრამაზე 9.9.1.

დიაგრამა 9.9.1.

9.10 ადამიანური და ტექნიკური რესურსი

ადგილზე ჩატარებული სიტუაციური ანალიზის მიხედვით (მათ შორის, დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის თანამშრომლების გამოკითხვის შედეგებით) განსახილველი დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციას, პირველ რიგში, ესაჭიროება ადმინისტრაციული შენობა და ვიზიტორთა ცენტრი, რომელიც მორგებული იქნება მათი საქმიანობის სპეციფიკაზე. როგორც ზემოთ ავღნიშნეთ ადმინისტრაციული აპარატი თავის საქმიანობას ახორციელებს ძველი პოლიციის შენობაში, რომელიც არ არის გათვლილი ვიზიტორების მიღებაზე. არსებული სატრანსპორტო საშუალებების მნიშვნელოვანი გაუმჯობესების საჭიროება არ დგას ნარჩენების

მართვის პროცესის გაუმჯობესება-დახვეწის პროცესის საწყის ეტაპებზე. დღეისათვის სხვა ტექნიკური აღჭურვილობის განსაკუთრებული ნაკლებობა არ აღინიშნება.

ადამიანური რესურსებიდან ესაჭიროებათ ვიზიტორთა მომსახურების სპეციალისტი, დამლაგებელი. მომავალში, ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების და ადგილზე კომპოსტირების პროცესის დანერგვა-დახვეწის პარალელურად, საჭირო იქნება მინიმუმ 1 პერსონალის დამატება, რომლის ძირითადი კომპეტენცია ნარჩენების მართვის პროცესს მოიცავს.

შემდგომში, ასევე, საჭირო იქნება შესაბამისი ტექნიკური მონაცემების მქონე სატრანსპორტო საშუალების გამოყოფა, რომლის საშუალებით მოხდება ეკოტურისტული ლოკაციებიდან ან პერიოდული დასუფთავების აქციების ფარგლებში ნარჩენების გამოტანა.

10 ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმა

მიზანი	ამოცანა	აქტივობა	განხორციელების პერიოდი, წელი[3]	აქტივობის ინდიკატორი	პასუხისმგებელი	მიახლოებითი ხარჯები		დაფინანსების წყარო
						ერთჯერადი ხარჯი, ლ	ხარჯი, ლ/წელ	
დაცულ ტერიტორიაზე ნარჩენების მართვის ისეთი მექანიზმის დანერგვა, რომელიც უზრუნველყოფს დაცულ ტერიტორიაზე ნარჩენების წარმოქმნის შემცირებას, მათ უსაფრთხოდ შეგროვებასა და საბოლოო განთავსებას.	1. დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ეფექტიანი ღონისძიებების დანერგვა	1.1. ინფრასტრუქტურული პროექტებისთვის ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავება და შეთანხმება ადმინისტრაციასთან. საკითხი ასახული უნდა იყოს მათთან გაფორმებულ ხელშეკრულებებში.	ხელშეკრულების გაფორმების ან განახლების პროცესში	ყოველ პროექტზე ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმა	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	-	-
		1.2. კონტრაქტორების/ ინვესტორების კონტროლი, მათი ინდივიდუალურ ნარჩენების მართვის გეგმების შესრულების მიმართულებით	წელიწადში ორჯერ და პროექტის დასრულების შემდგომ	კონტროლი საქმიანობის დაწყების და დასრულების პროცესში	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია	-	-	-
		1.3. ვიზიტორთა ცენტრში/რეინჯერთა სადგურებში სხვადასხვა სახის ფასიანი მრავალჯერადი გამოყენების ინვენტარის შეთავაზება	2025-2026	ვიზიტორთა ცენტრში/რეინჯერთა სადგურებში, შესაბამის სტენდებზე წარმოდგენილია სხვადასხვა სახის ფასიანი მრავალჯერადი გამოყენების ინვენტარი, რაც	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	1000 (შესაძლებელია ფინანსური სარგებელი)	დაცული ტერიტორიების სააგენტო

[3] გეგმა ცოცხალი დოკუმენტია და ცალკეული აქტივობების განხორციელების ვადები შესაძლებელია დაკორექტირდეს ადგილობრივი ადმინისტრაციის და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს შეხედულებისამებრ, არსებული რესურსების გათვალისწინებით, რაც საჭიროებისამებრ დამატებით უნდა შეთანხმდეს შესაბამის დაინტერესებულ მხარეებთან.

				ხელმისაწვდომია ვიზიტორებისთვის				
		1.4. ადგილობრივი და ცენტრალიზებული შესყიდვების განხორციელება ე.წ. „მწვანე შესყიდვების“ პრინციპით (იხ. პარაგრაფი 9.1.).	2025-2026	ადმინისტრაციის ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების შემცირებული წილი. „მწვანე შესყიდვების“ პრინციპი ასახულია მომწოდებელ კონტრაქტორებთან გაფორმებულ ხელშეკრულებებში ან სატენდერო დოკუმენტაციებში	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	-	-
	2. ნარჩენების შეგროვების ეფექტიანი ღონისძიებების დანერგვა	2.1. ეფექტიანი კომუნიკაცია ახმეტის მუნიციპალიტეტთან, მათ შორის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავება/განახლების პროცესში. (საჯარო განხილვებში მონაწილეობა და საკუთარი შენიშვნებისა და მოსაზრებების მიწოდება)	მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავება-განახლების პროცესში	მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმებში გათვალისწინებულია ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმის ძირითადი პრინციპები. განხილვებში ადმინისტრაციის მონაწილეობა დასტურდება საჯარო განხილვის სხდომის ოქმებით	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	-	-
		2.2. მუნიციპალური კონტეინერების განახლება. ოპტიმალური განლაგება.	უნდა გადაწყდეს მუნიციპალიტეტთან კონსულტაციების საფუძველზე	ადმინისტრაციას აქვს ეფექტიანი კომუნიკაცია მუნიციპალიტეტის დასუფთავების სამსახურებთან.	ახმეტის მუნიციპალიტეტის მერია, ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის ჩართულობით	-	-	-

		2.3. ადმინისტრაციის შენობასთან სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვის მიზნით კონტეინერების და საინფორმაციო ნიშნების განახლება	2025-2026	ადმინისტრაციული შენობის ფარგლებში ნარჩენების შეგროვება ხდება ნაკადების მიხედვით	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	5000	500	დაცული ტერიტორიების სააგენტო / დონორი ორგანიზაციები
		2.4. ნარჩენების წარმოქმნის მხრივ პრიორიტეტული ლოკაციების განსაზღვრა და ნარჩენების გამოტანის ეფექტიანი მარშრუტების შერჩევა;	2025 წლიდან აქტიური სეზონების დაწყებამდე	ადმინისტრაციას გააჩნია დაცული ტერიტორიების რუკა, სადაც მონიშნულია პრიორიტეტული ლოკაციები და ნარჩენების გამოტანის მარშრუტები	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია	-	-	-
		2.5. მუნიციპალიტეტების შესაბამის სამსახურებთან კომუნიკაცია პრიორიტეტულ ლოკაციებზე ნარჩენების შესაგროვებელი ურნების დამატება-განახლების მიზნით;	2025 წლიდან აქტიური სეზონების დაწყებამდე	არსებობს მუნიციპალიტეტის შესაბამის სამსახურებსა და ადმინისტრაციას შორის შეხვედრების ამსახველი ოქმები	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია, მუნიციპალიტეტის ჩართულობით	-	-	-
		2.6. ნარჩენების შესაგროვებელი საკუთარი ინვენტარის შეფასება და საჭიროების მიხედვით პრიორიტეტულ ლოკაციებზე ნარჩენების შესაგროვებელი ურნების დამატება-განახლება-წესრიგში	2025 წლიდან აქტიური სეზონების დაწყებამდე	პრიორიტეტულ ლოკაციებზე არსებობს საკმარისი რაოდენობის ურნები	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	500	-

		მოყვანა;						
		2.7. ვიზიტორთა ცენტრში/რეინჯერთა სადგურებში დაინერგება ინფორმაციის მიწოდების პრაქტიკა ტურისტული ჯგუფებისთვის, შემდეგ საკითხებზე: პრინციპის „გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ აუცილებლობის შესახებ; მუნიციპალური კონტეინერების ადგილმდებარეობების შესახებ; სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის და მნიშვნელობის შესახებ.	2025-2026	ვიზიტორთა ცენტრში/რეინჯერთა სადგურებში არსებობს შესაბამისი საპრეზენტაციო მასალა, ბროშურები და სხვა, რაც საჭიროა ვიზიტორებისთვის ნარჩენების მართვის არსებული პრაქტიკის და ამ პროცესებში მათი ვალდებულებების მაცნობის მიზნით.	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია	-	-	-
		2.8. დაცული ტერიტორიების მგრძნობიარე მონაკვეთების მასშტაბური დასუფთავება და ნარჩენების შეგროვება. დასუფთავების აქციაში ჩართული იქნებიან მოხალისეები (მოსწავლეები, სტუდენტები და სხვა);	წელიწადში ორჯერ (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ)	წელიწადში ორჯერ	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია მუნიციპალიტეტების ჩართულობით	-	2000	დაცული ტერიტორიების სააგენტო
		2.9. სახიფათო ნარჩენების განცალკევებით შეგროვების პრაქტიკის დანერგვა	2025-2026	ადმინისტრაციის შენობაში არსებობს სახიფათო ნარჩენების შესაგროვებელი	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია	-	-	დაცული ტერიტორიების სააგენტო /დონორი ორგანიზაციები

				კუთხე				
	3. აღდგენის (კომპოსტირების) ეფექტიანი მეთოდის დანერგვა	3.1. კომპოსტირების მეთოდის და შესაბამისი საგანმანათლებლო პროგრამის დანერგვა ვიზიტორთა ცენტრის შენობასთან.		ვიზიტორთა ცენტრის შენობასთან არსებობს კომპოსტირების უბანი, სადაც განთავსებულია საინფორმაციო დაფა, შესაბამისი ინსტრუქციით.	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	15000	500	დაცული ტერიტორიების სააგენტო /დონორი ორგანიზაციები
	4. სეპარირებული ნარჩენების საბოლოო განთავსება-აღდგენის ღონისძიებების გატარება საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისად	4.1. კონტრაქტორების მოძიება და მათთან ხელშეკრულებების გაფორმება სეპარირებული ნარჩენების გატანა-აღდგენასთან დაკავშირებით	2025-2026	კონტრაქტორებთან გაფორმებული ხელშეკრულების არსებობა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო		დამოკიდებულია კონტრაქტორი კომპანიის მოთხოვნებზე (შესაძლებელია ფინანსური სარგებელი)	დაცული ტერიტორიების სააგენტო
ვიზიტორების და საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება.	5. ეკოგანათლება და ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებები ნარჩენების მართვის საკითხებზე	5.1. დაცული ტერიტორიების თანამშრომლების შესაძლებლობების გაძლიერება ტრენინგის გზით - ადმინისტრაციის მინიმუმ ერთ თანამშრომელს გავლილი ჰქონდეს შესაბამისი ტრენინგი ნარჩენების მართვის სფეროში და ფლობდეს შესაბამის სერთიფიკატს	2025-2026	ადმინისტრაციის მინიმუმ ერთი თანამშრომელი ფლობს გარემოსდაცვითი მმართველის სერთიფიკატს	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	1500	-	-
		5.2. ვიზიტორების ინფორმირება ნარჩენების მართვის	2025-2026	ვიზიტორთა ცენტრში/რეინჯერთა სადგურებში	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია/დაცული	-	-	-

		საკითხებზე დაცული ტერიტორიების დათვალიერებამდე.		არსებობს შესაბამისი საპრეზენტაციო მასალა, ვიდეორგოლები, ბროშურები და სხვა, რაც საჭიროა ვიზიტორებისთვის ნარჩენების მართვის არსებული პრაქტიკის და ამ პროცესებში მათი ვალდებულებების მაცნობის მიზნით.	ტერიტორიების სააგენტო			
		5.4. დაცულ ტერიტორიებზე საგანმანათლებლო სპეციალური ტურების ორგანიზება სკოლების და მოსახლეობისათვის	2025 წლიდან, წელიწადში მინიმუმ ერთხელ	წელიწადში მინიმუმ ერთხელ ჩატარებულია საგანმანათლებლო ტურები	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია, მუნიციპალიტეტებტან თანამშრომლობით	-	-	-
		5.5. ეკოტურისტული სეზონის დაწყებამდე დაბინძურების მაღალი რისკების მქონე ლოკაციების სიახლოვეს არსებულ დასახლებებში, საგანმანათლებლო დაწესებულებებში, კერძო ობიექტებში (მათ შორის საზოგადოებრივი კვების ობიექტები და სხვა) შესაბამისი საინფორმაციო ბროშურების დარიგება;	2025 წლიდან, აქტიური ეკოტურისტული სეზონის დაწყებამდე	შესაბამის ადგილებში დარიგებულია საინფორმაციო ბროშურები	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია	-	-	-
		5.6. ნარჩენების მართვის საკითხებთან დაკავშირებული ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის	2025	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების და დაცული ტერიტორიების	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია	-	-	-

		უზრუნველყოფა ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ვებ-გვერდებზე;		სააგენტოს ვებ-გვერდებზე განთავსებულია შესაბამისი ინფორმაცია				
		5.7. დასუფთავების აქციების ორგანიზება, ფართო საზოგადოების წარმომადგენლების, მოხალისეების მონაწილეობით	2025 წლიდან, აქტიური ეკოტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ	დასუფთავების აქციების ორგანიზება, წელიწადში ორჯერ	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია	-	1000	დაცული ტერიტორიების სააგენტო
		5.8. დაცული ტერიტორიის და მისი საზღვრისპირა მგრძნობიარე უბნების აღჭურვა შესაბამისი საინფორმაციო ნიშნებით და ბანერებით	2025-2026	მგრძნობიარე უბნები (პარაგრაფი 9.6.-ის მიხედვით) აღჭურვილია შესაბამისი საინფორმაციო ნიშნებით და ბანერებით	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია	5000	-	დაცული ტერიტორიების სააგენტო /დონორი ორგანიზაციები
ნარჩენების მართვის პროცესის შესაბამისობაში მოყვანა ეროვნულ და	6. ნარჩენების შესახებ მონაცემებისა და ინფორმაციის სისტემის დანერგვა	6.1. წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობისა და შემადგენლობის შესახებ მონაცემების შეგროვება	2025-2026	ადმინისტრაციას გააჩნია მონაცემები ნარჩენების რაოდენობისა და შემადგენლობის შესახებ	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია	-	-	-

11 ნარჩენების მართვის სისტემის მონიტორინგი და ანგარიშგება

ნარჩენების მართვის გეგმის ეფექტიანად რეალიზებისათვის მნიშვნელოვანია მონიტორინგის სისტემის დანერგვა. ნარჩენების მართვის სისტემის ეფექტიანობის მონიტორინგმა უნდა მოიცვას შემდეგი საკითხები:

- დაცული ტერიტორიების მოსაზღვრე ისტორიულად დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე უბნების შემოწმება წელიწადში მინიმუმ ორჯერ;
- ნარჩენების მართვის დადგენილი წესებისა და მოთხოვნების შესრულების მონიტორინგი;
- ნარჩენების კონტეინერების ეფექტიანობის შეფასება აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე;
- კომპოსტირების უბნების ეფექტიანობის შეფასება წელიწადში ორჯერ;
- კონტეინერების მდგომარეობის შეფასება და დაზიანებული კონტეინერების მაქსიმალურად სწრაფად გამოცვლა (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და კვირაში ერთჯერ აქტიურ სეზონზე);
- კონტეინერების ადგილმდებარეობის შეფასება და საჭიროების შემთხვევაში ცვლილება (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და კვირაში ერთჯერ აქტიურ სეზონზე);
- კონტეინერების რაოდენობების შეფასება და საჭიროების შემთხვევაში დამატება (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და კვირაში ერთჯერ აქტიურ სეზონზე);
- ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული საინფორმაციო ნიშნების მუდმივი მონიტორინგი და საჭიროებისამებრ, მათი შეკეთება/გამოცვლა/დამატება (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე).

წელიწადში ერთჯერ უნდა მოხდეს ნარჩენების მართვის სისტემის ეფექტურობის შეფასება და საჭიროების მიხედვით მისი კორექტირება. ნარჩენების მართვის გეგმის კორექტირებული ვერსია უნდა შეთანხმდეს სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტოსთან“ და საჭიროების შემთხვევაში განხილული უნდა იყოს მუნიციპალიტეტების შესაბამის სამსახურებთან.

12 ძირითადი რეკომენდაციები

ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმის მომზადების ფარგლებში შემუშავებულია შემდეგი ძირითადი რეკომენდაციები:

- დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ეფექტური ღონისძიებების გატარება, რაც ძირითადად გულისხმობს კონტრაქტორებთან და ინვესტორებთან გაფორმებულ ხელშეკრულებებში საკითხის გათვალისწინებას, ვიზიტორებისთვის ფასიანი მრავალჯერადი ინვენტარის შეთავაზების პრაქტიკის დანერგვას, ე.წ. მწვანე შესწყიდვების პრინციპის დანერგვას;

- ნარჩენების შეგროვების ეფექტიანი ღონისძიებების გატარება, რაც გულისხმობს მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავების პროცესში აქტიურ ჩართულობას, მუნიციპალური კონტეინერების განახლების პროცესში მუნიციპალიტეტთან მჭიდრო კომუნიკაციას, ადმინისტრაციის შენობასთან სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის ეტაპობრივ დანერგვას, ნარჩენების წარმოქმნის მხრივ პრიორიტეტული ლოკაციების განსაზღვრას და ნარჩენების გამოტანის ეფექტური მარშრუტების შერჩევას, დაცული ტერიტორიების მგრძნობიარე მონაკვეთების და ასევე მიმდებარე ტერიტორიების პერიოდულ დასუფთავებას, სახიფათო ნარჩენების განცალკევებით შეგროვების პრაქტიკის დანერგვას;

- კონტრაქტორების მოძიება და მათთან ხელშეკრულებების გაფორმება სეპარირებული ნარჩენების გატანა-აღდგენასთან დაკავშირებით;

- ეკოგანათლებას და ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებების გატარებას, რაც გულისხმობს თანამშრომლების პერიოდულ ტრეინინგებს და ვიზიტორების სათანადო

ინფორმირებას, საგანმანათლებლო სპეციალური ტურების ორგანიზებას თემების, სკოლების და მოსახლეობისათვის, საინფორმაციო ბროშურების პერიოდულ დარიგებას, დაცული ტერიტორიის და მისი საზღვრისპირა მგრძნობიარე უბნების აღჭურვას შესაბამისი საინფორმაციო ნიშნებით და ბანერებით;

- ნარჩენების შესახებ მონაცემებისა და ინფორმაციის სისტემის დანერგვა, რაც გულისხმობს წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობისა და შემადგენლობის შესახებ მონაცემების შეგროვებას და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას.

13 დანართები

დანართი 1 - სამუშაო შეხვედრის ოქმი

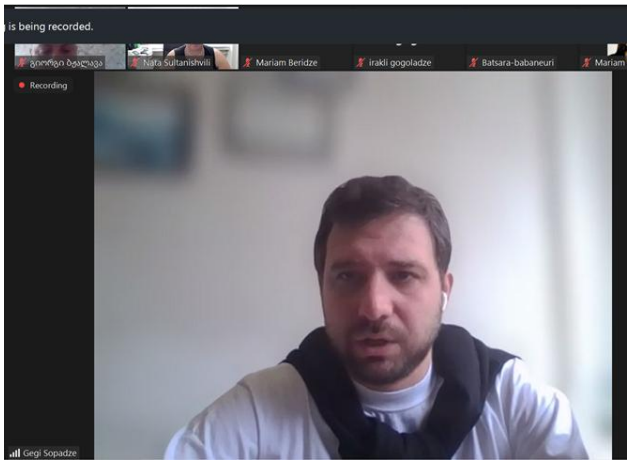
ოქმი

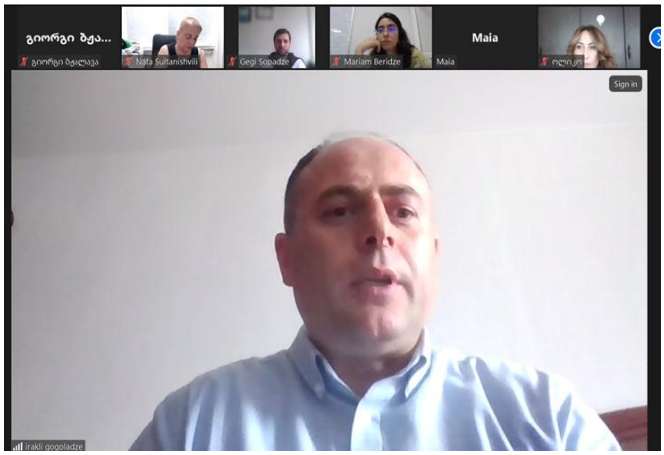
23.09.2024

სამუშაო შეხვედრა ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმასთან დაკავშირებით

2024 წლის 23 სექტემბერს გაიმართა სამუშაო შეხვედრა ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმასთან დაკავშირებით.

შეხვედრის ფოტო საილუსტრაციო მასალა მოცემულია ქვემოთ.

შეხვედრას ესწრებოდა სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“-ს წარმომადგენლები, შვედეთის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (SIDA) წარმომადგენლები, ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის თანამშრომლები, ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლები, ეკოტურიზმის მდგრადი განვითარებისათვის გენერალური გეგმის პროექტის ავტორი კომპანიის (შპს „ჯეონეიჩარ კორპორაცია“) თანამშრომლები და სხვა. შეხვედრის დროს მიმდინარეობა აუდიო-ვიდეო ჩაწერა.

შეხვედრა გახსნა დაცული ტერიტორიების სააგენტოს დაგეგმვისა და განვითარების სამსახურის უფროსმა, ქალბატონმა ნატა სულთანიშვილმა. მან ყურადღება გაამახვილა ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების მნიშვნელობაზე, რაც დაცული ტერიტორიების შენარჩუნებისა და დაცვის მიზნებს ემსახურება. ქალბატონმა ნატამ ხაზი გაუსვა ეროვნულ პარკში ნარჩენების მართვის საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის დანერგვის აუცილებლობას.

შეკრებილ საზოგადოებას ნარჩენების მართვის გეგმის საპრეზენტაციო მასალა გააცნო შპს „ჯეონეიჩარ კორპორაცია“-ს თანამშრომელმა გიორგი ბჟალავამ. მიმოხილული იქნა ნარჩენების მართვის გეგმის მომზადების მიზნები და ამოცანები, სამუშაო პროცესი და მეთოდოლოგია. ხაზი გაესვა, რომ ნარჩენების მართვის გეგმა მომზადებულია ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიისა და 2016-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის, ასევე საქართველოს კანონის „ნარჩენების მართვის კოდექსი“-ს მოთხოვნების შესაბამისად.

პრეზენტაციის პროცესში წარმოდგენილი იქნა დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების მართვის არსებული პრაქტიკა. განხილული იქნა კომპეტენციები ნარჩენების მართვის პროცესში. რაც მთავარია ყურადღება დაეთმო ამ თვალსაზრისით სამიზნე დაცულ ტერიტორიებზე არსებულ პრობლემებსა და გამოწვევებს. დამსწრე საზოგადოებას მიეწოდა ინფორმაცია ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციების შესახებ. შემოთავაზებული იქნა არსებული პრობლემების გამოსწორების გზები, ნარჩენების მართვის სხვადასხვა ალტერნატივები. დასკვნით ნაწილში ყურადღება გამახვილდა ნარჩენების მართვის შემოთავაზებულ ღონისძებებზე, მათ შორის ნარჩენების პრევენციის, შემცირების, ტრანსპორტირების, საბოლოო ბანთავსების ან აღდგენის მიმართულებით. დისკუსიის რეჟიმში წარიმართა საუბარი ნარჩენების მართვის პროცესში დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის და თვითმმართველი ერთეულების კომპეტენციების შესახებ.

დასასრულს მომხსენებელმა მადლობა გადაუხადა დამსწრე საზოგადოებას და კიდევ ერთხელ ხაზი გაუსვა მათი მხრიდან შესაბამისი შენიშვნების, რეკომენდაციების და მოსაზრებების წარმოდგენის მნიშვნელობას ნარჩენების მართვის გეგმის შემდგომი გაუმჯობესების მიზნით.

პრეზენტაციის დასრულების შემდგომ შეხვედრა გადავიდა კითხვა-პასუხის რეჟიმში.

საჯარო განხილვის პროცესში დასმული კითხვების, შემოსული შენიშვნებისა და წინადადებების შესახებ ინფორმაცია მოცემულია ქვემოთ.

დანართი 2. ინფორმაცია სამუშაო შეხვედრების დროს დასმული კითხვების, შემოსული შენიშვნებისა და წინადადებების შესახებ

№	შეკითხვა/შენიშვნა/წინადადება	პასუხი/რეაგირება
2024 წლის 13 ივნისს გამართული სამუშაო შეხვედრა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის დეპარტამენტის თანამშრომლებთან (შენიშვნების ნაწილი წინასწარ მოწოდებული იქნა ელექტრონული ფორმით):		
1.	ნარჩენების მართვის გეგმის პროექტი შესაბამისობაში უნდა იყოს ნარჩენების მართვის კოდექსისა და ნარჩენების მართვის ეროვნული სტრატეგია (2016-2030) და ეროვნული სამოქმედო გეგმის (2022-2026) მოთხოვნებთან.	დოკუმენტის მომზადების პროცესში შეძლებისდაგვარად გათვალისწინებული იქნა აღნიშნული დოკუმენტების მოთხოვნები. მათ შორის ნარჩენების კლასიფიკაცია მოხდა აღნიშნული დოკუმენტების შესაბამისად. ასევე გათვალისწინებული იქნა დოკუმენტში წარმოდგენილი მოთხოვნები ნარჩენების მართვის სხვადასხვა ეტაპზე.
2.	მიზანშეწონილად მიგვაჩნია, რომ ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმა არ აღემატებოდეს ნარჩენების მართვის ეროვნულ სამოქმედო გეგმის 5 წლიან ვადას.	შენიშვნა გათვალისწინებულია იხ. დპარაგრაფი 4.
3.	ნარჩენების მართვის გეგმაში მოცემული უნდა იქნას ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული კონკრეტული ქმედებები შესრულების ვადების მითითებით. ასევე, წარმოდგენილი უნდა იყოს კონკრეტული ქმედებები ვიზიტორთა მხრიდან ნარჩენებით გარემოს დაბინძურების პრევენციის (კონტეინერებით უზრუნველყოფა, საინფორმაციო დაფა/აბრა და სხვ.) ღონისძიებების შესახებ.	აღნიშნული საკითხები განხილულია შემდეგ პარაგრაფებში: 9 და 10.
4.	გეგმის პროექტის თანახმად, დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის არსებული პრაქტიკიდან გამომდინარე მშენებლობა-ოპერირების პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის ვალდებულება (მათ შორის ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმების მომზადება და საჭიროების შემთხვევაში გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან შეთანხმება) დაეკისრება. ამასთან დაკავშირებით, გაცნობებთ, რომ ნარჩენების მართვის კოდექსის მე-7 მუხლის მე-4 პუნქტის თანახმად, ნარჩენების წარმომქმნელი და ნარჩენების მფლობელი ვალდებული არიან, ნარჩენები თავად დაამუშაონ ან შეგროვების, ტრანსპორტირებისა და დამუშავების მიზნით გადასცენ შესაბამისი უფლების მქონე პირებს ამ კოდექსისა და საქართველოს სხვა საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების	შენიშვნა გათვალისწინებულია ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმების მომზადების საკითხი დარეგულირდება სააგენტოს და ინვესტორს/ მშენებელ კომპანიას შორის გაფორმებული შიდა ხელშეკრულების საფუძველზე. ნებისმიერ შემთხვევაში ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმის სამინისტროსთან შეთანხმება მოხდება სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“-ს სახელით.

	შესაბამისად.	
5.	ნარჩენების მართვის კოდექსის და შესაბამისი ევრორეგულაციის თანახმად ნარჩენების მართვა ხორციელდება 4 ძირითადი პრინციპის შესაბამისად: „უსაფრთხოების წინასწარი ზომების მიღების პრინციპი“, „დამბინძურებელი იხდის“ „სიახლოვის პრინციპი“ და „თვითუზრუნველყოფის პრინციპი“. ხოლო, პროექტში მითითებული პრინციპი - კანონმდებლობით განსაზღვრული არ არის.	„გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ ტერმინი რაიმე პირდაპირ კავშირიში არ არის ნარჩენების მართვის კოდექსის და შესაბამისი ევრორეგულაციის ძირითად პრინციპებთან. ეს ტერმინი ხშირად გხვდება სხვა ანალოგიური ობიექტებისთვის მომზადებულ ნარჩენების მართვის გეგმებში. ტერმინი უბრალოდ მიანიშნებს, რომ ვიზიტორების მიერ მოხდება საკუთარი ნარჩენების გამოტანა და არ მოხდება დაცული ტერიტორიების საზღვრებში ნარჩენების შესაგროვებელი ინფრასტრუქტურის განთავსება.
6.	დოკუმენტში წარმოდგენილი უნდა იყოს ნარჩენების კოდები და მათი განთავსების/აღდგენის კოდები	ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების კოდები, ასევე განთავსების/აღდგენის კოდები მოცემულია ცხრილებში 6.1.1. და 9.4.1.
7.	დოკუმენტში წარმოდგენილი უნდა იყოს იმ სავარაუდო კომპანიების ჩამონათვალი, რომლებსაც გადაეცემა ნარჩენები შემდგომი აღდგენა-განთავსების მიზნით.	შენიშვნა გათვალისწინებულია. იხ. პარაგრაფი 9.4., ცხრილი 9.4.1.